

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

M. D. Rettigové 4, Praha 1
116 39

Katedra hudební výchovy

**Hudební skladatel Edvard Hagerup Grieg
a jeho klavírní dílo**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. MgA. Vít Gregor, Ph.D.

Oponent práce: Doc. MgA. Libuše Tichá, Ph.D.

Barbora Štěpánková

Studijní obor: Český jazyk – Hudební výchova

Praha 2012

Anotace:

Bakalářská práce se zaměřuje na život Edvarda Hagerupa Griega. Začíná popisem skladatelových prvních zkušeností s hudbou, pokračuje zmínkou o Griegových studiích na Lipské konzervatoři, věnuje se jeho koncertním cestám a zdravotnímu stavu a končí dobou, kdy Grieg umírá. Dále uvádí osobnosti, které zasáhly do skladatelova života a nějakým způsobem jej ovlivnily. Zvláštní kapitola se věnuje zmínce o Griegových návštěvách v Praze a jejich průběhu. Ve druhé části práce se seznamujeme s přehledem skladatelovy tvorby. Stručné zmínky patří písním, dílům komorním a orchestrálním. V závěru se práce zabývá oblastí Griegovy klavírní tvorby. Na příkladech demonstruje základní rysy jeho děl. V úvodu práce nalezneme stručné pojednání o nejdůležitější dosavadní literatuře, české i zahraniční.

Cizojazyčné resumé:

The subject of my thesis is the life of Edvard Hagerup Grieg. Initially, I described the composer's first experience with music followed by his studies at the Music Academy in Leipzig. Secondly, I focused on his concert tours and his health condition, and last, on the period in which he dies. Further on, I introduced the persons who influenced Grieg's life and work. I devoted a special chapter to the subject of Grieg's visits to Prague and their course and content. In the second part of my thesis I gave a review of the composer's oeuvre. I briefly mentioned his songs and pieces of chamber and orchestral music. The final chapter focuses on Grieg's compositions for the piano. Main characteristics of his work are demonstrated on particular examples. The references to essential literature on Grieg, both Czech and foreign, are given in the Introduction.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Hudební skladatel Edvard Hagerup Grieg a jeho klavírní dílo* vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....
Datum, místo, podpis autora práce

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala ochotným pracovníkům Městské knihovny v Praze, kteří mi pomáhali se sháněním literatury, dále pak paní Horčíčkové za její podporu a první přiblížení hudebního skladatele Edvarda Griega, které mi posloužilo jako inspirace. Děkuji také celé rodině za vytvoření tvůrčího prostředí pro práci a závěrečnou jazykovou kontrolu. V neposlední řadě patří veliké poděkování vedoucímu práce, PhDr. MgA. Vítu Gregorovi, Ph.D. za veškerou pomoc, podporu a velikou trpělivost.

Obsah

1. Úvod	6
1.1. Tematické okruhy	6
1.2. Dosavadní literatura	6
2. Život	8
2.1. Bergen a Landaas	8
2.2. Konzervatoř	9
2.2.1. Okolnosti založení konzervatoře a situace ve které Grieg začíná studium.....	9
2.2.2. Samotné studium	9
2.3. Bergen a Kodaň	11
2.4. Oslo a Lisztovo uznání.....	12
2.5. U Jižního fjordu	14
2.6. Trolldhaugen a koncerty	15
2.6.1. Anglie a Vilhelmina Nerudová.....	15
2.6.2. Křehké zdraví	16
2.6.3. Začátek 20. století a poslední rok Griegova života	17
2.7. Bergenský festival a světové uznání	18
2.7.1. Grieg jako pořadatel.....	18
2.7.1.1. Světová ocenění	19
2.7.1.2. Dreyfusova aféra.....	19
2.7.2. Griegův festival dnes.....	20
2.8. Griegovy koncerty v Praze.....	21
3. Tvorba.....	25
3.1. Lidová hudba jako inspirace	26
3.1.1. Předchůdci.....	26
3.1.2. Přímý kontakt s lidovou hudbou	27
3.2. Ostatní tvorba.....	29
3.2.1. Písně.....	29
3.2.2. Komorní dílo	29
3.2.3. Rozsáhlejší díla	30
3.3. Klavírní dílo.....	30
4. Závěr.....	46
5. Seznam notových ukázek	47
6. Bibliografie.....	48
6.1. Knihy	48
6.2. Časopisy.....	48
6.3. Ostatní.....	48

1. Úvod

1.1. Tematické okruhy

V práci se budeme zabývat životem hudebního skladatele Edvarda Griega, osobnostmi a událostmi, které jej ovlivnili. Zmíníme se o působení skladatele na norskou kulturu za jeho života i dnes. Zaměříme se na rysy skladatelovy tvorby a klavírní dílo. Ve stručnosti práce pojednává i o ostatních okruzích Griegovy skladatelské činnosti.

1.2. Dosavadní literatura

Na úvod je třeba zmínit literaturu psanou přímo Edvardem Griegem. Můžeme sem zařadit stať *Min første succes*, v překladu *Můj první úspěch*. Text byl napsán na přání amerických novin. Od Griega se jeho slovy dozvídáme o prožitém dětství a studiích v Lipsku. Norský autor Reider Storaas hodnotí stať jako jednu z nejlepších autobiografií Norska.¹ V práci je pracováno s německým překladem z díla *Edvard Grieg: Verzeichnis seiner Werke mit Einleitung: Mein erster Erfolg*. Autobiografie vznikala po delší čas, protože skladatel psal pouze pokud neměl ve své blízkosti klavír pro komponování, což se nestávalo často. Zastavíme se zde ještě také u korespondence. Dnes se s Griegovými dopisy můžeme podrobně seznámit na internetových stránkách knihovny v Bergenu². Jsou zde k dispozici všechny Griegovy dopisy, rozdělené dle adresátů. Autor v nich sdílí s přáteli pocity, radosti z hudebních setkání i smutky v případě neúspěchu či smrti významného umělce. V dopisech se dočteme o zážitcích z cest a koncertů, o tvorbě nových děl, o jejich vzniku a přípravě k vydání. Dalo by se říci, že Grieg žil hudbou a dopisy. Z obojího je možné se mnohé dozvědět o skladatelově povaze a životě.

Dále uvádíme autory Gerharda Schjelderupa a Waltera Niemana, kteří společně sepsali dílo o Edvardu Griegovi, které zahrnuje část o jeho životě a vztazích s dalšími skladateli sepsanou G.Schjelderupem a část zabývající se jeho dílem zpracovanou W.Niemanem. Jako dalšího autora Griegovy monografie jmenujeme Richarda H. Steina, v jehož díle se seznamujeme s životem a tvorbou skladatele, přičemž tvorbu zde sledujeme rozdělenou dle rozsahu (tkz. „Hausmusik“, komorní hudba a díla pro koncertní sály). Finn Benestad a Dag Schjelderup-Ebbe sepsali komplexní monografii

---

¹STORAAS, R. In his own words. In KJELDSBERG, P. A. *Your Grieg*. Bergen : Grieg-jubiléet, Grieg 150th Anniversary Celebrations 1993, 1993. s. 40.

²Přímý odkaz na stránky Bergenské knihovny: www.bergen.folkebibl.no.

Edvard Grieg: mennesket og musikken, v překladu *Edvard Grieg: člověk a umělec*³. Jiným dílem vydaným v roce 1993 je kniha *Your Grieg*. Vyšla jako doplnění výstavy Din Grieg⁴ pořádané v Bergenu. Zahrnuje 13. různě zaměřených statí věnujících se Edvardu Griegovi. Například se zaměřuje na skladatelův pobyt v Dánsku, jiná část pojednává o Nině Griegové a dozvídáme se zde o samotné výstavě, ke které byla publikace vydána.

Nyní se zaměříme na česky psanou literaturu. Za autora první monografie vůbec⁵ považujeme Josefa Bohuslava Foerstera. Text vychází roku 1890 v Praze. Udává stručné informace o skladatelově životě, jeho dosavadní tvorbě⁶ a charakteristice Griegovy tvorby. V roce 1903, před Griegovým koncertem v Praze, bylo mu věnováno číslo hudebního periodika Dalibor, které vyšlo 14. března. Časopis přibližuje život skladatele a jeho dosavadní tvorbu. O samotných koncertech a návštěvě Edvarda Griega v Praze se dočteme v knize Jana Weniga: *Byli v Praze*. V roce 1945 vychází 1. vydání knihy Václava Fialy: *Trojzvuk*. Autor zde vypráví o třech významných osobnostech ze severu. Jednou z nich je Edvard Grieg.⁷ V doslovu se dočteme, že popisované osoby byly vybrány nejen podle jejich původu, ale i podle jejich vytrvalosti se kterou bránili své myšlenky, své vnitřní přesvědčení. Nejedná se tedy o komplexní popis skladatelova života, nýbrž vyprávění o událostech, které důvody výběru dokládají. Komplexnější studii o Griegovi sepisuje Josef Bachtík. Kniha vychází roku 1957, zaměřuje se v první části na život skladatele, dále pak na nejdůležitější části Griegovy tvorby (Lyrické kusy, písně, Norské tance, Peer Gynt). Na konci autor uvádí přehled Griegových děl. Z roku 1993 je publikace Ladislava Řezníčka *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. Jedná se o norsko-českou publikaci vydanou k 150. výročí narození skladatele.⁸ Autor se zde zaměřuje na osobu Jana Šedivého, Griegova učitele zpěvu. Dočteme se zde také o Vilemíně Nerudové, jejích osudech, setkáních a koncertech s Edvardem Griegem. Řezníček nám přibližuje i korespondenci Edvarda Griega s J.B.Foersterem, domlouvání a uskutečnění pražského koncertu, následné jednání o druhém pražském koncertu a Griegově druhé návštěvě roku 1906. Ještě zmíníme bakalářskou práci Zuzany Macháčkové z roku 2010 *Edvard Grieg – popularita skladatele v českém prostředí v období jeho pražských koncertů*.

---

³Kniha vyšla v německé a anglické překladu.

⁴V překladu do angličtiny *Your Grieg*.

⁵I z hlediska cizojazyčné literatury.

⁶Dílo je zajímavé tím, že vychází ještě za skladatelova života.

⁷Dalšími jsou Søren Kierkegaard a Jean Sibelius.

⁸Roku 2007 vychází upravená pouze česká verze.

2. Život

2.1. Bergen a Landaas

Edvard Hagerup Grieg se narodil 15. června roku 1843. Jeho rodištěm se stalo hansovní město Bergen na západním pobřeží Norska. Díky tomu, že město bylo jednou z důležitých přístavních křižovatek, se obyvatelé mohli těšit i ze značného hudebního života, třebaže nešlo o sídelní město králů. Od roku 1826 zde také působí Griegův budoucí učitel zpěvu Čech Jan Šedivý.⁹ Můžeme tedy konstatovat, že pro budoucího skladatele je takové místo přínosné a plné inspirace. Ke Griegovu hudebnímu vývoji přispěla v počátcích především rodina. Matka Gesinne Judita Hagerupová byla výborná pianistka a dobrá zpěvačka. Vystudovala konzervatoř v Hamburku. Pořádala ve své domácnosti pravidelné hudební večírky, kde zněla díla Mozartova, Weberova, Chopinova a dalších.¹⁰ Z otcovy strany pocházel Grieg ze Skotska. Jeho pradědeček přišel roku 1770 do Bergenu jako obchodník s rybami. Založil zde tradici čestných britských konzulů a obchodníků, ve které pokračoval jeho syn i Edvardův otec.¹¹

Griegovy skladatelské začátky nalezneme již za jeho školních let. V tu dobu se ale setkávaly s nepochopením.

Když jako malý kluk přinesl ukázat svým spolužákům svůj první notový rukopis s honosným názvem „Variace na německou národní píseň opus I“ – „Složil Edvard Grieg“, sebral mu je náhodou pan učitel a dal jej jinému kantorovi, domnělému odborníku v hudbě. Ten však při nejbližším setkání cloumal malým Griegem nelítostně za vlasy a pronesl tehdy nad malým skladatelem první zdrcující kritický posudek: „Já ti dám, ty uličníku, muziku! Kdybys psal raději školní úlohy!“¹²

S rodinou malý Edvard pobýval často na venkovském sídle v Landaasu nedaleko Bergenu. Venkovské prostředí umožňovalo Griegovi, aby se již v mládí setkal s lidovou kulturou a *Kromě domácího prostředí byl tu ještě jeden vliv, který spoluvytvářel základy jeho povahy – norská příroda.*¹³

---

⁹ŘEZNÍČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo : Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

¹⁰Ze své domácnosti tak vytvořila středisko kulturního života v Bergenu.

¹¹Matka pocházela ze starého norského rodu pastorů a úředníků.

¹²FIALA, V. *Trojzvuk*. 1. vyd. Praha : Fr. Borový, 1945. 131 s.

¹³POSADOVSKÁ, D., PAZDÍREK, D. *Podobizny nad klavírem*. 3. vyd. Praha : Supraphon, 1974. 206 s.

Na rodinném venkovském sídle se Grieg poprvé setkává s Ole Bullem, slavným houslistou, který si nechal od Griega zahrát jeho skladby a i díky jeho přimluvě se rodina rozhodla, že Edvarda pošle na Lipskou konzervatoř.

2.2. Konzervatoř

2.2.1. Okolnosti založení konzervatoře a situace ve které Grieg začíná studium

Škola se otevřela roku 1843¹⁴ a do prvního ročníku nastoupilo tehdy 60 žáků. Významnými osobnostmi, které se zasloužily o její zřízení a hlavně o udání výukového směru, byly: F.M.Bartholdy a Robert Schumann. Hlavním cílem bylo pomocí nově vystudovaných žáků uchovat „správné umění“, vytvořit novou hudebně „hlubokou“ epochu a bojovat proti dosavadním technicko-materialistickým tendencím a povrchnosti.¹⁵¹⁶ Kolem roku 1848 začínají rozpory na konzervatoři, kdy skandinávští umělci také jako jiné národy věřili v národní svobodu a snažili se za ni bojovat hudbou, nenechávali se spoutávat dosavadními klasicko-romantickými předpisy pro skladbu, kladli důraz na prvek národní. Hlavním z představitelů těchto umělců byl Niels Wilhelm Gade. Docházelo tedy k rozporům skandinávských žáků a většiny vyučujících. A právě v této době začíná Edvard Grieg studovat na konzervatoři.

2.2.2. Samotné studium

Grieg přichází na Lipskou konzervatoř 6. října 1858 v patnácti letech. Prvním učitelem hry na klavír mu byl Louis Plaidy. Svým zaměřením na techniku, stálým vyžadováním mechanických cvičení Griegovi nevyhovoval. Grieg ztratil inspiraci pro cvičení a z jedné hodiny klavíru byl i vyhozen. Požádal o změnu učitele. Bylo jí vyhověno a Grieg začal chodit na hodiny k Ernstu Ferdinandu Wenzelovi, se kterým si vytvořil přátelský vztah a později učiteli věnoval své první čtyři klavírní skladby, které hrál na absolventském koncertu v Gewandhausu¹⁷. Z dalších učitelů jmenujme Ignaze Moschelese, od něhož si Grieg odnáší jemný úhoz a nepřehnané poetické odstínění ve hře

---

¹⁴Tedy ve stejném roce, kdy se narodil Edvard Grieg.

¹⁵SKYLLSTAD, K. Music as meeting-place. In KJELDSBERG, P. A. *Your Grieg*. Bergen : Grieg-jubiléet, Grieg 150th Anniversary Celebrations 1993, 1993. s. 18.

¹⁶Za tímto účelem F.M.Bartholdy pořádal v Lipsku předplatné koncerty a R.Schumann vydává časopis Neue Zeitschrift für Musik.

¹⁷Budova, kde se v Lipsku konaly koncerty.

na klavír.¹⁸ Moscheles užíval jiné metody než Louis Plaidy. Žákům zahrál požadovaným způsobem daný problém a oni se jej snažili zopakovat.

„Jetzt hören Sie, wie ich das machte.“ *Stundenlang spielte er seinen Schülern vor, die ihm dabei Manche technische Geheimnis absahen.*¹⁹

*I zde se však setkal s něčím, co se mu zdálo nepochopitelné: Moscheles neměl porozumění pro Chopina, jehož vášnivá citovost a vlastenecké cítění byly tak blízké lyrické duši Edvardově!*²⁰

Z pohledu Griega-skladatele nesmíme opomenout zmínit jeho průvodce studiem kompozice. Byl jím Ernst Friedrich Richter kladoucí důraz na přesnost a kompoziční předpisy, tolerantní Robert Papperitz a Moric Hauptman dávající prostor začínajícímu skladateli a vyzdvihující především muzikální stránku díla. Na jedné zkoušce přišel Hauptmann zezadu ke Griegovi, položil mu ruku na rameno a řekl: „*Guten Tag, mein Junge; wir müssen Freunde werden.*“²¹ Bibliografové se shodují na tom, že laskavý přístup Griega vždy podpořil, povzbudil a pomohl na skladatelské cestě. Grieg vzpomíná, že Hauptmannovi přinesl fugu, která u bývalého učitele Richterse nedošla uznání. Hauptmann jako vždy po prostudování díla pronesl: „*Sehr hübsch, sehr musikalisch.*“²² Posledním průvodcem kompozicí se Griegovi stal Carl Reinecke, tehdejší dirigent v Gewandhausu. Zadal Griegovi, bez jakýchkoli předchozích rad a příprav, úkol napsat nejprve smyčcový kvartet²³ a poté orchestrální ouverturu. S žakovými pracemi byl spokojen. Za svého pobytu v Lipsku se Grieg poslechem seznamuje s díly Mendelssohnovými, Schumannovými a Wagnerovými²⁴. Studentům se umožňoval v té době přístup na koncerty v Gewandhausu zdarma. Na jaře 1860 Grieg onemocní zánětem plic a vrací se na léčení do Bergenu. Nemoc se podaří překonat, ale zdravotní obtíže ho provázejí do konce života. V roce 1862 ukončuje Grieg své studium na konzervatoři, získává dobrou doporučení od svých učitelů a vrací se zpět do Bergenu.

---

¹⁸Moscheles byl také učitelem Zdeňka Fibicha. U obou skladatelů můžeme nalézt společné základy způsobu hry na klavír.

¹⁹STEIN, R. H. *Grieg*. 3. a 4. vyd. Berlin : Schuster a Loeffler, 1922. 235 s.

²⁰POSADOVSKÁ, D., PAZDÍREK, D. *Podobizny nad klavírem*. 3. vyd. Praha : Supraphon, 1974. 206 s.

²¹STEIN, R. H. *Grieg*. 3. a 4. vyd. Berlin : Schuster a Loeffler, 1922. 235 s.

²²STEIN, R. H. *Grieg*. 3. a 4. vyd. Berlin : Schuster a Loeffler, 1922. 235 s.

²³Který se s úspěchem hrál na Lipské konzervatoři.

²⁴Dílo Tannhäuser viděl Grieg čtrnáctkrát. Později měl ve své pracovně několik Wagnerových děl, do kterých občas se zájmem nahlédl.

2.3. Bergen a Kodaň

Po Velikonocích roku 1862 se Grieg tedy vrací z Lipska jako hotový hudebník. Koncert, který uspořádal po svém návratu, dopadl dobře²⁵, avšak skladatel cítí, že před ním stojí rozhodnutí, jakým skladatelským směrem se vydat dál.

*Na tomto rozcestí zamířil Grieg do Kodaně, „Paříže Severu“. Byla daleko větším centrem kulturního života než kterékoliv město v Norsku.*²⁶

Zde na skladatele zapůsobí hned několik osobností a v průběhu pobytu se plně určí směr budoucích tvůrčích let. V Kodani působí Niels Gade, který je považován za prvního z průkopníků severské hudby. Jeho díla v počátcích Griega ovlivní, avšak Gadeho závislost na německých vzorech oba autory brzy rozděliluje. Sám Grieg se o svém vztahu ke Gadovi vyjadřuje v jednom ze svých dopisů:

*„Můj poměr ku Gadovi byl často přeháněn. Nebyl jsem nikdy jeho žákem. Gade byl sice tak laskav a vyslovil se velice pochvalně o některých mých skladbách z mladších let; naše národní ideály však byly příliš rozdílné, než aby byly mohly vésti ku vřelejšímu poměru.“*²⁷

Přesto si Grieg Gadeho váží a uznává pohotovost a techniku v jeho tvorbě.²⁸ Při návštěvě Prahy roku 1903 vyslovil Grieg Gademu svou úctu na návštěvě u Urbánkových. O rozdílu důležitosti národního prvku pro Gada a Griega se zmiňuje J.B.Foerster ve své monografii o Griegoví. Odtud se dozvídáme, že u Gada slouží národní element pouze koloritu, u Griega je důležitou součástí obsahu hudebních děl. Obdobný názor vyjadřuje Dr. Emil Hoffer v časopise Dalibor:

Co u Gada a Hartmanna je pouhý umělecký nátěr prvků mechanicky, bez duše a změkčile užitych, aby docíleno bylo nápadnějšího koloritu poetického, vynikajícího nad sentimentální měkkost základní mendelssohnovské nálady, u Griega je barvou lidově typického pigmentu, jehož organism jeho umělecké podstaty nemůže postrádati a jeho se zřící od okamžiku, ve kterém probudilo se v něm vědomí niterní hluboké souvislosti

---

²⁵Zazněly tu mimo jiné klavírní skladby op. 1., písně op. 2. a v souvislosti s konzervatoří zmiňovaný smyčcový kvartet.

²⁶POSADOVSKÁ, D., PAZDÍREK, D. *Podobizny nad klavírem*. 3. vyd. Praha : Supraphon, 1974. 206 s.

²⁷FOERSTER, J. B. *Edvard Hagerup Grieg*. 1. vyd. Praha : Nakladatel FR. A. URBÁNEK, 1890. 48 s.

²⁸BACHTÍK, J. *Edvard Grieg (1843-1907)*. 2. vyd. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1957, s. 21-22.

*podstaty jedincovy s podstatou mízového života lidového, se spodní výživnou kulturní vrstvou života národního.*²⁹

Velmi důležité pro budoucí Griegův skladatelský směr bylo setkání s Richardem Nordraakem (1842-1866), který Griegovi předal zápal pro norské lidové umění.³⁰ Společně s Hornemanem, Matthisonem-Hansenem, Hornbeckem, Steenbergem a Feddersenem zakládají roku 1865 hudební spolek „Euterpe“, jehož cílem bylo podporování a provozování děl severských autorů.³¹ V té době vznikají převážně díla klavírní např.: Poetické obrázky op. 3., Humoresky op. 6., Sonáta pro klavír e-moll op. 7.³² Na spolkových koncertech zazní poprvé Griegova jediná symfonie³³. V Kodani se také setkává se svou sestřenicí Ninou Hagerupovou se kterou se v roce 1864 zasnoubí. Nina se stává interpretkou Griegových písní, později jej doprovází na koncertních cestách a stará se o jeho zdraví.³⁴

V březnu roku 1866 umírá v Berlíně nečekaně Richard Nordraak. Edvard Grieg komponuje Smuteční pochod a-moll na paměť Nordraaka³⁵. Nyní se rozhodne odejít do Oslo³⁶.

2.4. Oslo a Lisztovo uznání

Po příchodu do Oslo se Grieg uvádí koncertem, kde zazní jeho Sonáta pro klavír e-moll, Houslová sonáta F-dur, kterou interpretovala Vilma Normannová - Nerudová³⁷ a písně jeho a Nordraakovy v podání Niny Hagerupové. Koncert vyvolá velký ohlas a Grieg získává dirigentské místo ve Filharmonické společnosti. V souboru jsou převážně amatéři a práce není zcela snadná. Pracovní náplň Griegova zahrnuje dirigování, hodiny klavíru a komponování. (Roku 1867 vychází 1. sešit Lyrických kusů op. 12., roku 1868 píše v dánské obci Söllerödu Klavírní koncert op. 16..) Po smrti Nordraaka zůstává v boji za norskou národní hudbu téměř osamocen³⁸. V tomto období přichází povzbuzení, dopis od Franze Liszta, kterému se dostala do rukou Griegova Houslová sonáta op. 8., Liszt

²⁹HOFFER, E. *Dalibor: hudební listy*, 1903, roč. 25, č. 11–13.

³⁰FOERSTER, J. B. *Edvard Hagerup Grieg*. 1. vyd. Praha : Nakladatel FR. A. URBÁNEK, 1890. 48 s.

³¹Spolek se stává jakousi hudební protiváhou Gadeho Hudebního spolku.

³²Byla věnována Gadovi.

³³V dnešní době známe z ní pouze dvě věty ve čtyřruční úpravě jako op. 14..

³⁴Přes nesouhlas Nininých rodičů proběhla 11. června roku 1867 svatba.

³⁵Později si Grieg přál, aby na jeho pohřbu zazněl také.

³⁶Tehdejší Kristiane.

³⁷Později Griegovi pomáhá při organizování prvních koncertů v Anglii. Viz kapitola 1.6.1 Anglie a Vilhelmina Nerudová

³⁸Jako dalšího můžeme jmenovat Johana Svendsena, se kterým však nebyl v té době příliš v kontaktu.

vyjadřuje autorovi obdiv a zároveň jej zve na návštěvu do Výmaru. V důsledku události získal Grieg od norské vlády cestovní stipendium a odjel do Itálie. S Lisztem se setkává nikoli ve Výmaru, ale v Římě. Předkládá Lisztovi Klavírní koncert a ten jej „údajně“ z listu interpretuje bez jediné chyby. Na jednom z místních koncertů je hrána Griegova Houslová sonáta za přítomnosti Liszta, který vyjadřuje pochvalu. Grieg se tedy vrací do Oslo „uznán Lisztovou autoritou“. Dále se věnuje předchozí činnosti, pozvedá kulturní život v Oslo. Po čase se v dirigování střídá s Johanem Svendsenem. Za Griegova působení se uvádělo např.: Mozart – Requiem, Mendelssohn – Eliáš, Gade – Dcera krále duchů, Wagner – ukázky z Lohengrin a další.

Z děl vzniká 25 norských lidových písní a tanců op. 17., Humoresky pro klavír na dvě ruce op. 19. a Lisztovi věnovaná sborová skladba Před branou klášterní op. 20..

Roku 1874 přiznal norský sněm Svendsenovi a Griegovi pravidelný měsíční plat. Okolností nenutí skladatele dávat dále hodiny klavíru a více se věnuje komponování. Ve stejném roce jej Henrik Ibsen požádá o hudbu k dramatu Peer Gynt³⁹. 24. února 1876 se koná premiéra a hra se setkává s velkým úspěchem nemalou zásluhou Griegovy hudby. Ibsen přesto cítí nedostatky.

*Jeho povaze nehověla valně ani Griegova hudba, představoval si ji před jejím vznikem dramatičtější, výbojnější a dokonce psal o jedné scéně Griegovi, že při ní má být muzika, jako by se čerti ženili.*⁴⁰

Hudba přesně nevyjádřila jeho představy. Uvádíme zde i hodnocení z pohledu literárních odborníků, kteří hodnotí drama jako antiromantické a existenciální:

*Romantické interpretace hry na dlouho zakonzervovala i často používaná doprovodná hudba, kterou pro premiéru v roce 1876 napsal norský skladatel Edvard Grieg (1843-1907). Jeho romantické melodie jsou dodnes slavné, ale ke hře jako celku se příliš nehodí. Ze zmíněných důvodů se v podstatě antiromantické drama inscenovalo romanticky až zhruba do roku 1948, kdy se datuje první norské odsentimentalizované provedení.*⁴¹

---

³⁹S Henrikem Ibsenem se Grieg seznámil za svého pobytu v Římě.

⁴⁰FIALA, V. *Trojzvuk*. 1. vyd. Praha : Fr. Borový, 1945. 131 s.

⁴¹HUMPÁL, M., KADEČKOVÁ, H., PARENTE-ČAPKOVÁ, V. *Moderní skandinávské literatury 1870-2000*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2006. 470 s. ISBN 80-246-1174-0.

Nesmlouvavě logický básník, který se nebojí otevřeně kritizovat současnou společenskou situaci a proti němu lyrická duše hudebníka. Grieg se v budoucnu nechává Ibsenem ještě inspirovat⁴², avšak nejsou si nijak blízcí. Daleko lépe si rozumí Grieg s významným norským básníkem, Björnstjerne Björnsonem. Jejich spolupráce začíná roku 1872⁴³. Grieg píše hudbu k dramatu Sigurd Jorsalfar, zhudebňuje Björnsonovy básně, ze kterých vzniká op. 20., op. 21. a mnohé další. Připravuje plán k opeře Olav Trygvason, která zůstane nedokončena. Mezi skladatele a básníka vnikly při tvorbě neshody. Přestože byly později vyřešeny, Björnsonovi se již nepodařilo na předchozí text navázat.⁴⁴ Svou emotivní povahou byl Björnson Griegovu bližší.⁴⁵

2.5. U Jižního fjordu

Od roku 1877 žije Edvard Grieg u Soerfjordu⁴⁶, jedné části většího Hardangerského fjordu. Na rozdíl od předešlého rušného života se zde Grieg setkává s klidným a milým prostředím naplněným norským folklorem.⁴⁷ Skladatel si postaví domek pro komponování a místní, ochotní a vstřícní obyvatelé mu později pomáhají při jeho přesunu na jiné místo.

*„The Compost Heap“ (the popular nickname for the work hut he had built in Ullensvang in 1877, where he could compose in peace) is the title of an account of how the little studio was later moved to another site.*⁴⁸

Grieg pro své sousedy na oplátku hrává na klavír. Jednalo se převážně o rolníky, kteří podle Schjelderupa pocházeli z prastarého norského královského rodu.⁴⁹

Uprostřed tiché norské přírody vzniká řada nových děl. Hardangerský pobyt znamená nejplodnější období Griegova života. Mezi zkomponovaná díla patří např.: Čtyři listy do památníku op. 28., Improvisace na dvě norské lidové písně op. 29., písně podle básní Björnsonových op. 32., písně podle textů A. O. Vinjeho op. 33., 2. Sešit Lyrických kusů op. 38. a mnohé další. V letech 1880 – 1882 pobýval Grieg v Bergenu a řídil hudební

---

⁴²Např.: píše podle Ibsenových básní op. 25.

⁴³Seznámili se v Oslo roku 1866.

⁴⁴Vypráví Grieg při své návštěvě v Praze.

⁴⁵Grieg vzpomíná na společně strávené Vánoce.

⁴⁶Česky Jižního fjordu.

⁴⁷V této oblasti vznikly tzv. hardangerské housle, norský lidový nástroj. Jejich vznik se datuje do roku 1651, kdy je sestrojil Ole Jonsen Jaastad.

⁴⁸STORAAS, R. In his own words. In KJELDSBERG, P. A. *Your Grieg*. Bergen : Grieg-jubiléet, Grieg 150th Anniversary Celebrations 1993, 1993. s. 40.

⁴⁹SCHJELDERUP, G., NIEMAN, W. *Edvard Grieg*. Leipzig : C. F. PETERS, 201 s.

společnost Harmonie. Jednalo se o orchestr a sbor. Kvalita obou těles nebyla příliš vysoká a Grieg mnohdy docházel k hráčům z orchestru domů a dával individuální hodiny.

2.6. Troidhaugen a koncerty

Troidhaugen, v překladu bychom mohli říci „Vrch trolů a skřítků“. Roku 1884 začala stavba takto nazvané vily nedaleko Bergenu. O dva roky později se Griegovi na Troidhaugen stěhují. Skladatel si nechal nedaleko domu postavit, stejně jako v Sölfjordu, pro komponování malou chatu. V průběhu stavby píše dr. Abrahamovi, že stavba Troidhaugenu vstřebává všechny jeho nápady. Neví, zda je více stavitelem, či hudebníkem. Stačí pak pouze přijet a kopat. Ze země budou skákat melodie v podobě ředkviček a brambor.⁵⁰ Zde žil skladatel již do své smrti roku 1907. Léta tráví na Troidhaugenu a přes zimy cestuje a účinkuje na koncertech.

2.6.1. Anglie a Vilhelmína Nerudová

Jednou z významných osob, jež pomohla Griegovi vstoupit do anglického povědomí, byla Vilemína Nerudová. Poprvé společně hrají na koncertě v Oslo roku 1866⁵¹. V té době bydlela Vilemína ve Stockholmu. O tři roky později odchází do Anglie.

*Viktoriánská Anglie vděčně přijala „královnu houslí“ a tak téměř dvacetpět let patří Vilemína Nerudová mezi nejuctívanější ženy Anglie.*⁵²

Když Edvard Grieg plánuje koncert v Anglii, obrací se na Vilemínu s prosbou o společný koncert.

*V té době je její umělecká činnost na vrcholu a její postavení v anglickém hudebním životě se rovná postavení královny.*⁵³

Společný koncert proběhne roku 1888 v St. James Hall. S pomocí Nerudové pořádá Grieg následujícího roku koncertní turné po Anglii, kde střídavě hraje s Nerudovou a Josefem Joachimem⁵⁴. Se slavnou houslistkou se společně na koncertním pódiu opět setkávají o jedenáct let později, roku 1899. Koncert se uskutečnil v Kodani a posluchači si

---

⁵⁰BACHTÍK, J. *Edvard Grieg (1843-1907)*. 2. vyd. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1957.

⁵¹Viz kapitola 2. 4 Oslo a Lisztovo uznání

⁵²ŘEZNIČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

⁵³ŘEZNIČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

⁵⁴Jeden z nejslavnějších houslistů té doby.

vyslechli během jednoho večera Griegovy tři houslové sonáty. Sám Grieg o nich říká, že reprezentují tři etapy vývoje jeho života a tvorby: 1. naivní, 2. národní a 3. s výhledem na další horizont.⁵⁵

2.6.2. Křehké zdraví

Koncertní cesty Griegovi komplikuje špatný zdravotní stav. Uvádíme Čajkovského popis Griega při jejich prvním společném setkání v Lipsku roku 1888:

*While Brahms's New trio was being played, a man walked into the room – small, middle - aged, and of sickly appearance. One shoulder was higher than the other; his head was covered with great, blond, tousled locks. His beard and moustache were very unusual – almost youthful, somehow. The features of this person, who for some reason or other made an immediate appeal to me, were not particularly striking: they were not handsome, but neither were they irregular. The eyes, however, were unusually attractive – sky-blue and with an irresistible charm which made me think of an innocent, enchanting child.*⁵⁶

Od studentských let v Lipsku trpí Edvard Grieg onemocněním plic. Po výše zmiňovaném zánětu pohrudnice žije pouze s jednou zdravou plicí. I v popisu klavírní hry Edvarda Griega od Franka van der Stuckena najdeme zmínku o jakési tíži, která tlačí na klavíristovy ruce, a o nedostatku dechu při hře, který je kompenzován lyrickou interpretací a přesným rytmem.⁵⁷ V květnu roku 1881 doktor Griegovi doporučuje pobyt v Karlových Varech, kde se pacient měsíc léčí s žaludečním katarem. Vzhledem k neustálému stresu z koncertních cest se situace po roce opakuje. V průběhu koncertních let uléhá Grieg nemocen v různých hotelech a od roku 1891 nesmí trávit čas v chatrči pro komponování kvůli vlhkému prostředí v blízkosti moře. Během života navštěvuje různá sanatoria. Byl například jedním z prvních pacientů nově otevřeného sanatoria Voksenkollen⁵⁸. Na cestách Griega provází manželka Nina, popisovaná jako ochotná ošetřovatelka. Vzhledem k faktu, že manželé Griegovi neměli děti⁵⁹, třebaže v dopisech

---

⁵⁵Zmíníme zde také Griegův dobrý vztah s Vilhelmininým bratrem Františkem. Grieg si nesmírně vážil Nerudy jako interpreta i jako komponisty a několikrát to veřejně vyjádřil, naposledy ve svém nekrologu při Dvořákovu úmrtí.

⁵⁶LAERUM, O. D. „I'm short of breath. Can't manage to play the piano.“ Grieg's health and the spa-cult. In KJELDSBERG, P. A. *Your Grieg*. Bergen : Grieg-jubiléet, Grieg 150th Anniversary Celebrations 1993, 1993. s. 48.

⁵⁷LAERUM, O. D. „I'm short of breath. Can't manage to play the piano.“ Grieg's health and the spa-cult. In KJELDSBERG, P. A. *Your Grieg*. Bergen : Grieg-jubiléet, Grieg 150th Anniversary Celebrations 1993, 1993. s. 49.

⁵⁸Otevřeno roku 1900.

⁵⁹Její jediná dcera Alexandra zemřela rok po narození (1869).

přátelům najdeme zármutek, že nemají žádného dědice, zasvětila Nina Griegová život starosti o manžela. V dopise příteli Beyerovi popisuje Grieg obrovský zármutek Niny v okamžiku, kdy se skladatelovi vedlo velice špatně, myslel si, že se blíží jeho smrt. Nina byla výbornou interpretkou Griegových písní (vystupuje s manželem přibližně do roku 1897). Grieg prohlašuje, že jeho inspirací byla láska k Nině a ona jediná se stala pravou interpretkou jeho písní. Na koncertech však vystupovala také jako pianistka a hrála společně s Griegem kusy pro čtyřruční klavír. Dostávalo se jí stejné úcty jako manželovi⁶⁰. Po jednom společném koncertu Grieg píše, že Nina měla u posluchačů takový úspěch a potlesk, až skoro začal žárlit. V roce 1892 slavili manželé Griegovi stříbrnou svatbu. Na odpoledne přichází veliké množství hostů do Trolldhaugenu. Grieg hraje, Nina zpívá. Jsou pozvány sbory, aby Griegovým zazpívaly. Konečnou podobu oslavy popisuje následující ukázka:

V zahradě byly prostřeny stoly a mnoho krásných dam se ujalo hostitelské funkce. O deváté hodině večerní se objevilo dvě stě třicet pěvců, kteří přednesli výborné slavnostní sbory. Mezitím se mluvilo, já jsem hrál na klavír, moje paní zpívala, ale především se pilo, neboť punč tekl jako rýnské víno v Heinově básni. K tomu hřímala děla z okolních ostrovů, zatím co v moři se odrážely krásné bengálské ohně a mohutné zapálené hranice. Ve fjordu se to hemžilo čluny, a kam jsme pohlédli, všechny pahorky se černaly lidmi.⁶¹

O slavnosti vypovídá i jeden z Lyrických kusů původně Griegem nazvaný *Svatebčané přicházejí*. Později přejmenovaný jako Svatební den na Trolldhaugenu. Grieg v těchto letech podniká koncertní turné po celé Evropě. Diriguje v Drážďanech, Frankfurtu, Amsterdamu, Rotterdamu, Leipzig. Roku 1884 zajíždí do Říma. Poté ho uvítal Brusel, Kodaň, Paříž, Oslo. Zmíníme ještě turné v Anglii roku 1897: Liverpool, Manchester, Birmingham, Edinburgh, Brighton, Londýn. Stálé střídání koncertního shonu a pobytu v sanatoriu.

2.6.3. Začátek 20. století a poslední rok Griegova života

Ke konci života nalezneme u Griega úvahy o srovnání života a hudby. V dopise dr. Abrahamovi píše, že cítí doléhající životní diminuendo, ztišení a postupný útlum⁶². Roku 1900 umírá dr. Abraham, kterého Grieg považoval za svého druhého otce⁶³, o rok

⁶⁰Pro zpěváky byla pocta, pokud se u Niny Griegové mohli učit.

⁶¹FIALA, V. *Trojzvuk*. 1. vyd. Praha : Fr. Borový, 1945, 131 s.

⁶²SCHJELDERUP, G., NIEMAN, W. *Edvard Grieg*. Leipzig : C. F. PETERS, 201 s.

⁶³Griegovi rodiče umírají roku 1975.

později pak bratr John⁶⁴. O tři roky později jej hluboce zasahuje smrt Dvořákova⁶⁵. Poslední rok života strávil Edvard Grieg přes zhoršující se zdravotní stav ve stejné aktivitě jako doposud. Diriguje koncerty v Kodani⁶⁶, Berlíně, Kielu. Na koncertě přítele Röntgena hrají společně čtyřruční Griegovy Norské tance op. 35..⁶⁷ Koncem srpna posílá Griega přítel doktor Klaus Hansen do nemocnice. Pacient se ale brzy vrací na Trolldhaugen, hraje na klavír a připravuje se na plánovanou cestu do Anglie. Přátelé mu ji rozmlouvají, přesto Grieg odjíždí. Dostane se však pouze do blízkého Bergenu, kde opět uléhá. Hansen jej znovu posílá do nemocnice. 4. září v ranních hodinách Edvard Grieg umírá.

Na státní pohřeb se sjeli lidé z celého Norska i Evropy. Významní hudebníci hráli na rozloučenou Edvardu Griegovi. Norsko cítilo, že ztrácí svého významného skladatele a zastávce norské národní hudby.

*Nina and Edvard Grieg's tomb is located in the mountainside facing the lake. One evening when Edvard Grieg and his best friend Frants Beyer were out fishing on the lake, the last rays of the sunset hit that spot of rock. "There I would like to rest forever" said Grieg.*⁶⁸

2.7. Bergentský festival a světové uznání

2.7.1. Grieg jako pořadatel

Edvard Grieg se osvědčil jako výborný organizátor 1. festivalu norské hudby. Akce se uskutečnila ve skladatelově rodném městě, Bergenu, roku 1898. Vzhledem k tomu, že Norsko nemělo v té době profesionální orchestr, účinkoval zde soubor z Amsterdamu. Bergenští obyvatelé, kteří do té doby nic podobného nezažili, byli nadšení. Na festivalu se v programu uvedli severští skladatelé a sál pro 3000 posluchačů se šestkrát zcela naplnil. Gerhard Schjelderup vyslovuje obdiv Griegově organizačnímu talentu.

*Die Seele des Ganzen war Edvard Grieg, der freudestrahlend und mit unbezähmbarer Energie das Fest leitete. ...bewundere ich noch mehr Griegs Organisationstalent...*⁶⁹

---

⁶⁴Jemu byla věnována Griegova Sonáta pro violoncello a klavír op. 36.. Jako mladý hrál, ale později se věnoval jiné práci.

⁶⁵Více viz kapitola 1.8 Griegovy koncerty v Praze.

⁶⁶Léto strávil v kodaňském sanatoriu.

⁶⁷Grieg tak chtěl svou přítomností pomoci příteli ke snazší cestě k posluchačům.

⁶⁸<http://www.griegcompetition.com/trolldhaugen>

⁶⁹SCHJELDERUP, G., NIEMAN, W. *Edvard Grieg*. Leipzig : C. F. PETERS, 201 s.

Grieg píše příteli Dr. Abrahamovi:

„Denn das Fest war in jeder Beziehung ideal! Alles klappte!“⁷⁰

2.7.1.1. Světová ocenění

Jako podkapitolu Bergenského festivalu uvádíme i zmínku o Griegových získaných světových oceněních. Souvisí se skutečností, že se Edvard Grieg stává uznávaným autorem nejen v Norsku, ale i po celém světě.

- 1893 čestný doktor na univerzitě v Cambridge⁷¹
- 1897 člen Berlínské Akademie umění
- 1906 čestný doktor na univerzitě v Oxfordu
- byl mu udělen titul rytíře řádu Orange-Nassau⁷²
- 1890 člen Francouzského Institutu

2.7.1.2. Dreyfusova aféra

Roku 1899 odmítá Edvard Grieg pozvání na koncert do Pariser Chatelet-Theater od Edouarda Colonna. Jako zdůvodnění uvádí okolnosti Dreyfusovy aféry⁷³.

Indem ich Ihnen für Ihre liebenswürdige Einladung vielmals danke, bedauere ich bekennen zu müssen, dass ich mich jetzt nach dem Ausgang des Dreyfus-Prozesses nicht entschliessen kann, nach Frankreich zu kommen.⁷⁴

V době, kdy psal Grieg odpověď Colonnovi, trávil čas u Björnsona. Dopis překládal do francouzštiny Björnsonův zeť, který pracoval jako vydavatel v novinách. S Griegovým dovolením otiskl jeho odpověď a ta se pak rozšířila do nejvýznamnějších novin a časopisů po celé Evropě. Z různých zemí mu přicházely pozitivní a kladné reakce, vzdávání úcty. Ze strany Francie se ke Griegovi dostala zdvořilá odpověď Colonna, ale i urážlivé, či výhrušné dopisy.

---

⁷⁰SCHJELDERUP, G., NIEMAN, W. *Edvard Grieg*. Leipzig : C. F. PETERS, 201 s.

⁷¹Společně s P. I. Čajkovským. A. Dvořák získal toto ocenění o dva roky dříve.

⁷²Nizozemský vojenský a civilní řád udělovaný za zvláštní zásluhy pro společnost.

⁷³Alfred Dreyfus byl roku 1894 odsouzen za zradu. Později se však objevily zprávy o nepravosti důkazů, které byly proti němu použity. Vláda nechtěla případ znovu otvírat. V době Griegova pozvání do Paříže se lidé rozdělili na podporovatele Dreyfusa a jeho odpůrce. Po celé Francii probíhaly nepokoje. Proces byl po dlouhých peripetiích znovu otevřen, Dreyfus byl však opět odsouzen a vzápětí mu byla udělena milost.

Dreyfusova otázka se stala svým způsobem obecnou otázkou svobody člověka.

⁷⁴STEIN, R. H. *Grieg*. 3. a 4. vyd. Berlin : Schuster a Loeffler, 1922. 235 s.

*Her Henri Rochefort hat mir heute seine noble Zeitung, „l’Intransigeant“, geschickt und zwar unter der Adresse: Au compositeur de musique juive Edvard Grieg! Und was in der Zeitung steht – nun da hört alles auf!*⁷⁵

Za několik let, roku 1903, je Grieg opět pozván do Paříže. Při jeho příchodu na podium část obecenstva píská, syčí a křičí, aby se Grieg omluvil. Přesto koncert dopadá dobře, posluchači jsou nadšeni norskou hudbou a skladatel slaví tak obrovský úspěch, že jej nakonec musí po koncertu k vozu vyprovodit kolona policistů. Grieg sám popisuje události jako „*eine solche Komödie*“⁷⁶.

2.7.2. Griegův festival dnes

Nejedná se o pokračování tradice, kterou by založil Edvard Grieg a která by trvala od roku 1898. Zde se snažíme pouze ukázat význam Edvarda Griega pro norský národ, jenž nejproslulejší festival pořádaný v Norsku pojmenoval po slavném skladateli. V letošním roce bude mezi 17. červnem a 25. srpnem probíhat 16. ročník Griegova festivalu. *MusicaNord*, organizace, jež pořádá bergenský hudební běh, vznikla roku 1991. Původně konala samostatné koncerty v bývalém domě Ole Bulla (mezi lety 1993-1997) a poté na vrcholu kopce Floien⁷⁷ (zde bylo pořádáno během léta přes 70 koncertů), kdy započala tradice interpretování Griegovy hudby v Bergenu. V roce 2000 se název akce změnil na *International Chamber Music Festival* a o čtyři roky později se přejmenovává na *Grieg in Bergen*. S tímto rokem se začíná vybraným hráčům udělovat Cena Ole Bulla. Koncerty nyní probíhají uprostřed města v Korskirken⁷⁸, významném koncertním místě. Podrobný program, rozepsaný do jednotlivých dnů, je k dispozici na internetových stránkách⁷⁹. Pořadatelé se v rámci koncertů snaží umožnit hru souborům a hráčům z celého světa a neopomíjejí dát prostor i mladým talentům. Skoro všichni účinkující letošního ročníku zařadili do svého koncertního programu díla Edvarda Griega. Jako příklad uvádíme čísla týkající se klavírní hry: Edward Eikner si připraví z Griegovy tvorby výběr z Lyrických kusů, sestry Signe a Turid Bakke předvedou vybrané lidové tance pro čtyřruční klavír, Sergio Marchegiani a Marco Schiavo zahrají čtyřruční díla Griegova a Brahmsova.

---

⁷⁵SCHJELDERUP, G., NIEMAN, W. *Edvard Grieg*. Leipzig : C. F. PETERS, 201 s.

⁷⁶SCHJELDERUP, G., NIEMAN, W. *Edvard Grieg*. Leipzig : C. F. PETERS, 201 s.

⁷⁷Kam se za svého života procházel i Edvard Grieg.

⁷⁸Kostel Kříže.

⁷⁹Konkrétně na http://www.grieginbergen.com/program_12.html.

Ve stručnosti zmíníme *Grieg International choir festival* probíhající každé dva roky. První ročník byl pořádán roku 2005. Jedná se o soutěž pro dospělé sbory. Mladším souborům je určena v roce 2010 vzniklá soutěž *Nina Griegfestival*.⁸⁰

Za organizaci navazující na Griegovo působení v Oslo považujeme *Oslo Grieg Society's*⁸¹. Stará se o kulturu hlavního města⁸² a pořádá *Oslo Grieg Festival*, *The International Edvard Grieg Piano Competition* a *The Grieg International Composer Competition*.

V letošním roce proběhl začátkem května již 11. ročník *Oslo Grieg Festival* a na úvod zde promluvila ředitelka Griegova Muzea v Troidhaugenu, která se zároveň stala vůdčí osobností Griegovy klavírní soutěže, jejíž 13. ročník proběhne 1.-8. září v Bergenu. Soutěžící musí pro kvalifikaci zaslat porotě DVD s nahrávkou jedné Mozartovy sonáty, libovolně vybraného Lyrického kusu Edvarda Griega a virtuosní etudy Lisztovy. Vítěz si zahraje na závěrečném koncertu v Grieg Hall in Bergen. Doprovodí jej Bergen Philharmonic Orchestra,⁸³ jedno z nejstarších těles Evropy. (Za Griegova působení v Oslo však nešlo ještě o profesionální soubor.) Příští ročník Griegovy skladatelské soutěže se uskuteční roku 2013. Soutěžící pro kvalifikaci musí zkomponovat přibližně desetiminutové sólo pro harfu.

2.8. Griegovy koncerty v Praze

Edvard Grieg přijel do Prahy za svého života celkem dvakrát. Oběma koncertům předcházela dlouhá cesta.⁸⁴ První korespondenci se skladatelem započal Josef Bohuslav Foerster (věnoval Griegovi několik svých děl). Roku 1890 zasílá Foerster do Dánska, kde se Grieg právě zdržoval, své trio f-moll s věnováním. Zpět mu přichází odpověď s poděkováním a ujištěním o budoucí návštěvě Prahy.

---

⁸⁰Více informací je možné najít na www.griegfestival.no.

⁸¹Více informací nalezneme na <http://oslogriegselskap.no/oslogriegsociety.html>.

⁸²V obdobné pozici se nacházel za svého pobytu v Oslo i Edvard Grieg. Viz kapitola 2.4 Oslo a Lisztovo uznání

⁸³Jeden ze dvou profesionálních orchestrů Norska.

⁸⁴Prvním norským skladatelem koncertujícím v Praze byl Ole Bull roku 1841 (uvedl norské národní písně pod názvem „Zvuky z vlasti“).

*Je velmi jisté, že jednou musím do Prahy přijít, je to jen otázka času. Tuto zimu zůstanu se vši pravděpodobností stranou všeho ruchu tady na Severu. Jestliže však se ještě jednou vydám na koncertní turné, musí být Praha hlavním cílem.*⁸⁵

Téhož roku vychází dříve zmíněná Foersterova studie *Edvard Hagerup Grieg*. Nedlouho poté zaslá Foerster Griegovi svoji houslovou sonátu a v odpovědi se dočítáme o plánované návštěvě Prahy.

*„Jestliže pojedu do Německa, neopominu příležitost poznat českou přírodu a umění, a především český lid, pro který pociťuji hluboké sympatie.“*⁸⁶

V devadesátých letech probíhá korespondence i mezi Edvardem Griegem a Velebínem Augustinem Urbánkem⁸⁷. Původně plánovaný koncert byl však odložen⁸⁸. Další domluvy mezi Prahou a Edvardem Griegem se ujal synovec V. A. Urbánka, Mojmír Urbánek. Datum koncertu se stanovuje na 25. března 1903. Mojmíra Urbánka čeká těžký úkol, a to výběr sólistů pro skladatelova díla. Grieg trvá na tom, aby interpreta svého koncertu znal. Všichni možní pianisté však jsou zaneprázdnění a Grieg na uvedení koncertu trvá.

*„Jen jedenkrát u vás předvedu svá díla. Proto buď moje nejlepší, nebo zcela žádná.“*⁸⁹

O konečné domluvě se dozvídáme z Urbánkova popisu příprav koncertu.

*„...skoro již návštěvu odřikal, když učinil jsem šťastnou náhodou veden nabídku Griegovi, aby klavírní koncert zahrála dcera slavné Teresy Carreño⁹⁰, slečna Teresita Carreño-Tagliapietra. Grieg s ochotou uvítal tento obrat ve vyjednávání, též s volbou pěvkyně slečny Magdy Dvořákové, jež právě získala si velkých úspěchů ve Vídni svým uměním, plně souhlasil.“*⁹¹

---

⁸⁵ŘEZNÍČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

⁸⁶ŘEZNÍČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

⁸⁷V Praze již zařídil koncert např.: Saint-Saënsovi, Čajkovskému, Bülowovi. Rodina Urbánkových řídila v Praze nakladatelství.

⁸⁸MACHÁČKOVÁ, Z. *Edvard Grieg – popularita skladatele v českém prostředí v období jeho pražských koncertů* [online]. 2010, s. 17 [cit. 10. června 2012]. Dostupné na World Wide Web: http://is.muni.cz/th/215993/ff_b/

⁸⁹WENIG, J. *Byli v Praze*. 3. vyd. Praha: Supraphon, 1980. 167 s.

⁹⁰Skladatelka venezuelské hymny, poprvé v Praze uvedla Griegův koncert roku 1889.

⁹¹ŘEZNÍČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

Další otázkou zůstávalo zajištění orchestru. Česká filharmonie nemohla dopředu přislíbit účast z důvodu neisté existence. Jednání s Národním divadlem bylo nepříjemné, a proto se Urbánek obrátil na Německé divadlo, které dalo kladnou odpověď. Samotnému příjezdu předcházelo v úvodu zmiňované speciální vydání čísla časopisu *Dalibor*, věnované pouze Edvardu Griegovi. Jeden výtisk posílá také Mojmir Urbánek skladateli poštou. Samotný koncert probíhá 25. března v 11 hodin dopoledne v sále Rudolfiny⁹². Mnohé o Griegově návštěvě se dozvídáme z Málkova Feuilletonu *Z pražského pobytu Griegova* otištěném na pokračování v časopise *Dalibor*. Mnohá vyprávění se týkají zkoušky před samotným koncertem.

„ Zůstane mi nezapomenutelným moment, kdy Teresita v jedné z předběžných zkoušek, nehledíc orchestr, ni vážných pokynů dirigenta, s vášnivým ohněm, v tempu šíleném vrátila se ve výřivé figuře koncertního motivu, takže Grieg usmívaje se, skryl ruce do kapes, vrtě nad zdánlivě absolutní nemožností nějaké shody povážlivě hlavou, - a po koncertu pak moment onen, kde stařeček s něžností otcovskou v pokoji umělců Teresitu objal a se slovy: „Jak děkuji Vám z celé duše za skvostné provedení“, na čelo ji líbal.“⁹³

Do Prahy přijel Grieg v šedesáti letech, a přestože byl sužován plicními neduhy, dočteme se, že *Klidným zůstal mistr po celý průběh koncertu.*⁹⁴ Pro zdravotní komplikace a náročnost koncertu odmítl nejprve Grieg pozvání na oběd a společné odpoledne u rodiny Urbánkových.

„ A co se týče Vašeho laskavého pozvání na návštěvu Vaší ctěné rodiny, musím bohužel říci pravdu: v době, kdy mám dirigentské úkoly, nedovoluji si kvůli zdraví jít do společnosti. Potřebuji bezpodmínečný klid v době, kdy nemám právě zkoušky a koncert.“⁹⁵

Přesto nakonec přichází Edvard Grieg s paní Ninou k Urbánkovým, kde se s nimi setkává také: interpretka koncertu Teresita-Carreño-Tagliapietra, další klavíristky Urbanová

---

⁹²Přesný program koncertu najdeme v: MACHÁČKOVÁ, Z. *Edvard Grieg – popularita skladatele v českém prostředí v období jeho pražských koncertů* [online]. 2010, s. 22 [cit. 10. června 2012]. Dostupné na World Wide Web: http://is.muni.cz/th/215993/ff_b/.

⁹³MÁLEK, J.. *Z pražského pobytu Griegova - feuilleton. Dalibor: hudební list*, 1903, roč. 25, č. 16-17, s. 117-118.

⁹⁴MÁLEK, J.. *Z pražského pobytu Griegova - feuilleton. Dalibor: hudební list*, 1903, roč. 25, č. 16-17, s. 117-118.

⁹⁵ŘEZNÍČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

a Suchánková, dr. Borecký, inženýr Chvála a J. Málek. Možné je, že sdostatek sil a dobré naladění dodalo dirigentovi nadšené přijetí Pražanů, o kterém píše svému příteli Beyerovi.

„ Já tomu nerozumím. Existuje tolik velkých tvůrčích duchů, daleko významnějších než já, a těm se nedostává tolik sympatií jako mně.⁹⁶“

Při společném povídání Grieg vzpomíná na oblíbeného učitele zpěvu, Čecha Jana Šedivého. Vyprávění později odbočí k setkání s Lisztem, úmyslům k napsání norské opery⁹⁷. Grieg neopomine vyslovit pochvalu orchestru, který na koncertě dirigoval. Ze zprávy o návštěvě u Urbánkových se dočítáme i o Griegově hodnocení některých jeho krajanů.

Vřelé tu uznání proslovil také o krajanech svých, Gade-ovi, Sindingovi, Svendsenovi aj, z nichž Sindinga pojmenoval výtečným, ba nejlepším dirigentem.

Ze samotného koncertu zmíníme ještě událost dokládající vřelé vztahy s Antonínem Dvořákem. V přestávce bylo zakázáno kohokoliv pouštět do místnosti vyhrazené pro účinkující. Když však Grieg slyšel rázné klepání na dveře, nechal je otevřít s obavami, aby se nejednalo o Dvořáka a nebylo mu tak znemožněno jej pozdravit. *...skutečně zástupem dveře obléhajícím prodral se mistr Dvořák, aby v nejbližším okamžiku s Griegem co nejsrdečněji se uvítal.⁹⁸* Prvotní na Griega chladně působící Dvořákův přístup se proměnil v přátelské vazby a Griegovu velikou úctu, o níž se dozvídáme z článku, který Edvard Grieg napsal v reakci na Dvořákovu smrt do norského časopisu *Verdens Gang*, či z dopisu vyjadřujícího soustrast Magdě Dvořákové.⁹⁹

Přestože Grieg původně neplánoval další koncert v Praze, po úspěšném uvedení 25. března, přislíbil Urbánkovým návrat. Dochází k němu až po třech letech. Opět se v hudebním časopise *Dalibor* objevuje pojednání o Griegoví, ne už ale v takovém rozsahu jako prve. *V porovnání se speciálním číslem Daliboru z roku 1903 je ročník 1906 o poznání chudší, ale časopis publikuje 13. dubna v čísle 19 jako titulní článek studii „Eduard Grieg jako skladatel klavírní“ od Griegova prvního norského biografisty*

---

⁹⁶ŘEZNÍČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

⁹⁷Více viz kapitola 2.4 Oslo a Lisztovo uznání

⁹⁸MÁLEK, J.. Z pražského pobytu Griegova - feuilleton. *Dalibor: hudební list*, 1903, roč. 25, č. 16-17, s. 117-118.

⁹⁹ŘEZNÍČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

Gerharda Schjelderupa.¹⁰⁰ Ohlašovaný koncert proběhl 16. dubna roku 1906 v sále Rudolfiny. Pod taktovkou skladatelovou hrála Česká filharmonie, ze sólistů vystoupila Cally Monradová, zpěvačka s méně výrazným hlasem, však dominující svým procítěným projevem.¹⁰¹ Interpretem klavírního koncertu se stal Karl Nissen, o jehož hře se dozvídáme z časopisu *Dalibor*. ...*suverenně ovládá techniku klavírní a proniká také duchem díla a jeho myšlenkami*.¹⁰² Z hlediska klavírní hry je zajímavým faktem, že Grieg, přestože vystupoval převážně na koncertech jako dirigent, zahrál na 2. pražském koncertu z Lyrických kusů Svatební den na Trolldhaugenu, Humoresku gis-moll a ukolébavku op. 38.. Za další zajímavost považujeme důkaz Griegova obdivu k dalšímu českému hudebníkovi, Bedřichu Smetanovi. *O tom, že si Grieg Smetany velmi vážil, svědčí výběr fanfár z Libuše pro druhý koncert v Praze na jeho vlastní přání*.¹⁰³ Edvard Grieg se se Smetanou osobně nesetkal, znal však jeho tvorbu.¹⁰⁴

V rámci druhého pobytu v Praze Edvard Grieg navštívil pěvecký spolek Hlahol. Zpěváci předložili skladateli všechna díla z jeho tvorby, která zatím interpretovali. Grieg na oplátku slibuje, že pro Hlahol napíše novou sborovou skladbu a přijede dirigovat jejich další koncert. Toho se ale už Praha nedočkala. Edvard Grieg umírá dříve, než k této příležitosti dojde.

3. Tvorba

Na úvod kapitoly uvádíme krátkou charakteristiku skladatelova díla obecně. Ve stručnosti zmíníme všechny oblasti Griegovy hudební tvorby a pak se více zaměříme na dílo klavírní.

---

¹⁰⁰MACHÁČKOVÁ, Z. *Edvard Grieg – popularita skladatele v českém prostředí v období jeho pražských koncertů* [online]. 2010, s. 34 [cit. 10. června 2012]. Dostupné na World Wide Web: http://is.muni.cz/th/215993/ff_b/

¹⁰¹ŘEZNÍČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo: Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.

¹⁰²MACHÁČKOVÁ, Z. *Edvard Grieg – popularita skladatele v českém prostředí v období jeho pražských koncertů* [online]. 2010, s. 36 [cit. 10. června 2012]. Dostupné na World Wide Web: http://is.muni.cz/th/215993/ff_b/

¹⁰³MACHÁČKOVÁ, Z. *Edvard Grieg – popularita skladatele v českém prostředí v období jeho pražských koncertů* [online]. 2010, s. 47 [cit. 10. června 2012]. Dostupné na World Wide Web: http://is.muni.cz/th/215993/ff_b/

¹⁰⁴Naráží na ni např. při návštěvě Liszta, který během hraní Griegových prací poznamenává, že něco podobného viděl nedávno v díle Bedřicha Smetany.

Tomás Horkay označuje Griega za představitele vrcholného až pozdního romantismu a v závorce dodává *a postupně již téměř impresionismu*¹⁰⁵. Také J. B. Foerster píše o Edvardu Griegovi jako o impresionistovi a malíři nálad. V tvorbě sledujeme časté střídání nálad, mnohdy skokové nebo změněné během krátkého úseku skladby. Hudbu prostupuje lyrické ladění a vliv norské a severské přírody. Učitelem vztahu k přírodě byl Griegovi Ole Bull. Grieg rád podnikal výlety do Jotunheimu, kde načerpával inspiraci. S radostí komponoval v tichu a klidu přírody¹⁰⁶. Zde dostávala prostor i Griegova fantazie. V hudbě nacházíme běhající skřítky, trolly¹⁰⁷, něžné víly, dětskou radost i zamyšlení moudrého, citlivého člověka. To vše můžeme nalézt v jeho tvorbě. Nechybí ani neutuchající skladatelův humor. V životě při boji s nemocí i v tvorbě, kde slyšíme hravou melodii a rázný rytmus. Grieg si mnohdy vystačí s náznakem melodie, který v různých obměnách a variacích využívá. Celý život se cítil lépe v malých formách. Nejznámějším se norský hudebník stal díky orchestrální suitě Peer Gynt a klavírním Lyrickým kusům, které se rozšířily i pro svou technickou přístupnost. Během 80. a 90. let dochází k jakému si obrácení skladatelova zraku zpátky. Asi v 1/4 děl adaptuje svá díla předešlá. Ke konci života o sobě a své tvorbě Grieg vypráví jako o stavu *diminuenda*.¹⁰⁸ A stejně tak, jako psal J. B. Foerster za Griegova života: „*Avšak vykazuje-li činnost umělcova již úspěchy takové, díla ceny tak vynikající, jako tomu u Griega,...*“¹⁰⁹ souhlasíme s tvrzením, že Edvard Grieg, bojovník za norskou národní hudbu, je velkým a významným skladatelem, třebaže u něj nacházíme díla spíše malé formy. Skladatel o sobě říká, že chce raději stavět hudbou malé domy, kde by se lidé cítili dobře než velké katedrály.¹¹⁰

3.1. Lidová hudba jako inspirace

3.1.1. Předchůdci

Každá z tzv. národních škol – česká, maďarská, španělská, severská – bezprostředně či zprostředkovaně navázala na koncepci tvůrce mazurek. Není náhoda, že Edvardu Hagerupu Griegovi se přezdívá „Chopin severu“.¹¹¹ Následovníci Chopinovi navazovali na inspiraci tvůrčí lidovou tvorbou a chápání hudby jako „řeči tónů“, blízký

¹⁰⁵HORKAY, T. Klavír v 19. století. In HRČKOVÁ, N. *Dějiny hudby V.: Hudba 19. století*. Bratislava : IKAR, 2010, s. 303-333.

¹⁰⁶Jak bylo zmiňováno dříve, míval pro komponování vyhrazené místo mimo dění domácnosti.

¹⁰⁷Griegovo pozdější sídlo dostalo název Trolldhaugen, „Vrch trolů a skřítků“.

¹⁰⁸Viz kapitola 2. 6. 3 Začátek 20. Století a poslední rok Griegova života

¹⁰⁹Foerster, J. B. *Edvard Hagerup Grieg*. 1. vyd. Praha : Nakladatel FR. A. URBÁNEK, 1890. 48 s.

¹¹⁰POSADOVSKÁ, D., PAZDÍREK, D. *Podobizny nad klavírem*. 3. vyd. Praha : Supraphon, 1974. 206 s.

¹¹¹TOMASZEWSKI, M. Svěřoval se jen klavíru: Fryderyk Chopin. In HRČKOVÁ, N. *Dějiny hudby V.: Hudba 19. století*. Bratislava : IKAR, 2010, s. 122-147.

vztah vysoké hudby a lidových prvků. Grieg, stejně jako Chopin, psal také písně na texty národních¹¹² básníků, jednou z hlavních forem byly pro něj taktéž lyrické miniatury.

*Grieg war Lyriker, nicht Epiker und nicht Dramatiker...*¹¹³

Boj za národní hudbu je silně ovlivněn bojem za samostatný stát. Proto uvádíme dvě významná data, která souvisí s bojem za samostatné Norsko a tedy i za samostatnou norskou hudbu vycházející z hudby lidové. V roce 1814 Norsko získává nezávislost od Dánského království, zůstává ale stále ve spojení se Švédskem, od něhož se osamostatňuje až roku 1905. Jedním z Griegových předchůdců a zároveň i obhájců samostatnosti byl vynikající houslista Ole Bull¹¹⁴ (1810-1880). Vydal sbírku lidových písní a v některých skladbách použil hardangskou fidulu¹¹⁵, či využil norských lidových tanců. Grieg s Ole Bullem podnikal výlety, díky němu se seznamoval s lidovou tradicí a objevoval krásy přírody, její hudební vnímání. Obrovským zápletem pro norskou lidovou tvorbu jej nakazil vrstevník Richard Nordraak¹¹⁶, který v osmnácti letech složil hudbu k norské hymně.¹¹⁷

Na závěr kapitoly se vraťme ke sloům z první větší studie o Griegovi od J.B.Foerstera:

*Karakteristikou naší doby v umění vůbec a v umění hudebním zvláště, jest ton národní. Skladatel má čerpati v každém ohledu z bohatého zřídla hudby národní, aby dílům jeho vtisknuta byla pečeť její. A směrem tím nese se činnost' předních skladatelů. Stačí zde připomenouti jména: Smetana, Dvořák, Glinka, Čajkovský. Edvard Grieg zaujímá mezi skladateli toho směru čestné místo.*¹¹⁸

3.1.2. Přímý kontakt s lidovou hudbou

Důležité pro skladatele bylo setkávání se s lidovými houslisty, tedy hráči na hardangerské housle. Jedná se o norský lidový nástroj. Vznik se datuje přibližně do roku 1651¹¹⁹. Nástroj bývá velmi zdobený a kromě běžných čtyř strun najdeme pod hmatníkem

---

¹¹²A obecně severských.

¹¹³STEIN, R. H. *Grieg*. 3. a 4. vyd. Berlin : Schuster a Loeffler, 1922. 235 s.

¹¹⁴Díky němu se Grieg dostal na Lipskou konzervatoř. Viz kapitola 1.1 Bergen a Landas

¹¹⁵Např.: *Norské hory* 1832

¹¹⁶Více v kapitole 1.3 Bergen a Kodaň

¹¹⁷Ja, vi elsker dette landet (Ano, milujeme tuto zemi) z roku 1864.

¹¹⁸FOERSTER, J. B. *Edvard Hagerup Grieg*. 1. vyd. Praha : Nakladatel FR. A. URBÁNEK, 1890. 48 s.

¹¹⁹Za prvního tvůrce je považován Olav Jonsson Jaastad.

další čtyři¹²⁰, které slouží jako rezonanční struny a na něž se nehraje. Vytváří tak pro posluchače zvuk držených basů odrážejících se i v Griegově tvorbě. Sjur Helgeland (1858-1924), jeden z hráčů na hardangerské housle¹²¹, se poznal s Edvardem Griegem kolem roku 1880 v Bergenu. Grieg brávil Helgelanda na některé cesty a finančně mu vypomáhal. On zase pro skladatele koncertoval.

Za jiného významného hráče lze považovat Knuta Johannessen Dahla (1834-1921). Zajímavostí je, že přestože se s Griegem nikdy osobně nesetkali, skladatel podle Dahlových melodií vytvořil op. 72. Slaatter. Knut Dahl napsal roku 1888 dopis adresovaný Griegovi. Představil se jako lidový hráč na hardangerské housle, jehož učiteli byli Hovar Giböen, Mollergutten a Hans Hellos¹²². Nabídl Griegovi, že pokud bude chtít, zahraje mu lidové melodie, jež umí. O třináct let později pozval Griegovým jménem Johan Halvorsen Dahla do Oslo¹²³, kde si nechal zahrát lidové melodie, zanesl je do not a odeslal Griegovi. Skladatel materiál využil, upravil pro klavírní interpretaci a později vydal jako již zmiňovaný op. 72.. Halvorsen melodie zpracoval také a vydal dílo v úpravě pro housle. Grieg se několikrát účastnil i soutěží lidových hráčů jako porotce.

Gjendinu ukolébavku vytvořil Grieg po setkání s Gjendine Slälien uprostřed hor podle melodie, jež si Gjendin zpívala. Objevení sbírky lidové hudby *Aeldre og nyere Fjeldmelodier*¹²⁴, kterou v letech 1853 a 1867 vydal v klavírní úpravě Ludvig Mathias Lindeman, inspirovalo 25 norských lidových písní a tanců op. 17. vydaný 1870.¹²⁵

Na závěr kapitoly shrnujeme prvky lidové tvorby v skladatelově díle: hardangerské housle¹²⁶, bourdonové basy, užití zvětšené kvarty v durové i mollové tónině, využití lidových tanců. (slaater – kombinace rytmu 3/4 a 6/8, halling – rázovitý tanec, většinou ve 2/4 taktu)¹²⁷.

---

¹²⁰Někdy i pět strun.

¹²¹Pocházel ze západu země.

¹²²Jedná se o významné hráče.

¹²³Tehdejší Kristianie.

¹²⁴Staré a nové horské melodie.

¹²⁵Před Edvardem Griegem ze sbírky částečně čerpal Halfdan Kjerulr (1815-1868).

¹²⁶Již roku 1866 Grieg využil hardangerské housle v úvodu koncertní ouvertury *Na podzimí*.

¹²⁷Více viz notové ukázky

3.2. Ostatní tvorba

3.2.1. Písňe

Písňová tvorba se pro Edvarda Griega stala též velmi důležitou. V charakteristice písni a klavírních lyrických kusů nacházíme množství společných rysů. V obou případech se jedná o kratší hudební útvary vyznačující se výraznou melodií a častým¹²⁸ střídáním nálad. V písničkách vyznívá vliv německé Klavierlied. Podle J. B. Foerster je Grieg pokračovatelem písni Franze Schuberta. V počátcích začíná psát písňe na texty německých básníků¹²⁹. Postupně se spřátelil se spisovateli severskými a zhudebňuje texty jejich¹³⁰. Nejslavnější a nejznámější písňe patří do cyklu Melodie srdce op. 5. Jedná se o písň Dvě hnědé oči a Tys láska má¹³¹. Obě psané podle dánského básníka Hanse Christiana Andersena. Mnohé písňe Grieg přepsal do úpravy pro klavír¹³². Z dalších básníků inspirujících Griega uvádíme např.: Holgera Drachmana¹³³, Arne Garborga¹³⁴, B. Björsona¹³⁵, Henrika Ibsena¹³⁶, A. O. Vinjea¹³⁷. Z významných interpretů Griegových písni za jeho života zmiňujeme např.: Bergliot Ibsenovou, Ellen Gulbransonovou, Magdu Dvořákovou.

3.2.2. Komorní dílo

Za významné považujeme tři sonáty pro housle a klavír: op. 8. F-dur, op. 13. G-dur, op. 45. c-moll.¹³⁸ Dále Sonátu pro violoncello a klavír op. 36. a-moll, Smyčcový kvartet g-moll¹³⁹, kterým se inspiroval Debussy pro smyčcový kvartet ve stejné tónině.¹⁴⁰ Dnes se objevuje řada úprav Lyrických kusů, psaných původně pro klavír, jako duo pro: flétnu a klavír, housle a klavír, violoncello a klavír. Taktéž se hrají úpravy některých částí z větších orchestrálních děl např. úpravy ze suity Peer Gynt, Siguurd Jorsalfar atd.

---

¹²⁸I skokovým.

¹²⁹Heineho a Chamissa.

¹³⁰Viz dřívější zmínky o Björnsonovi a Ibsenovi.

¹³¹Tuto písň věnoval své manželce Nině. Do roku 1897 byla interpretkou jeho písni.

¹³²Mezi nimi i *Tys láska má*.

¹³³Společně podnikají výlety do Jotunheimu.

¹³⁴S jeho texty vzniká op. 67..

¹³⁵Viz kapitola Bergen a Kodaň 1.3

¹³⁶Známá písň Labuť z op. 25..

¹³⁷Např.: op. 33.

¹³⁸Více viz kapitola 1.6.1. Anglie a Vilhelmina Nerudová

¹³⁹Vznikal mezi lety 1877-1878.

¹⁴⁰Z roku 1893.

3.2.3. Rozsáhlejší díla

Vzhledem k faktu, že Edvard Grieg skládal spíše miniatury, nenalezneme v této oblasti velké množství děl jako u jiných romantických autorů. Z orchestrálních tvorby zmiňujeme koncertní ouverturu Na podzim op. 11., melodrama Bergliot op. 42., orchestrální suity Peer Gynt¹⁴¹, Sigurd Jorsalfar, Z časů Holbergových, připomeneme také Smuteční pochod a-moll na paměť Nordraaka. Ze sborových skladeb např.: Olav Trygvason op. 50.¹⁴², Ave, Maris stella a další. Klavírní koncert řadíme k přehledu klavírního díla.

3.3. Klavírní dílo

Rysy klavírní tvorby si přiblížíme na ukázkách z díla Lyrických kusů. Jedná se o důležitou část klavírní tvorby. 66 Lyrických kusů je seřazeno do 10 sešitů. Již z názvů odhalíme Griegovu fantazii a lásku k přírodě¹⁴³. Skladby menší technické náročnosti jsou přístupné široké vrstvě klavíristů.

*I regret to say that I recently turned once again to the lyric, or perhaps should I say phyrric. Can you not rid me of this disease? The things I want to compose do not get composed, and the things I do not want to compose get composed. A vile disease! (Griegs own descripton about his Lyric Pieces).*¹⁴⁴

Časté užívání prodlev (prvek inspirovaný lidovou hudbou – hrou na hardangerské housle)

Arrieta, op.12.

Vidíme, že v levé ruce zní zadržované es a nad ním se rozeznívá melodie.

¹⁴¹Zmiňováno již v kapitole Oslo a Lisztovo uznání 1.4

¹⁴²Více viz kapitola Oslo a Lisztovo uznání 1.4

¹⁴³Např.: Motýlek, Pochod trpaslíků, Tanec elfů, Na jaře atd.

¹⁴⁴Edvard Grieg-the Story [online]. [cit. 10. Června 2012]. Dostupné z World Wide Web: <http://www.grieginbergen.com/grieg_composer_12.html>.

Jiný příklad:

Norwegisch, op. 12.

V levé ruce opět vidíme zadržný bas hrající po celou dobu kvintu d-a. Nad ní slyšíme melodii.

Abend im Hochgebirge, op. 68.

Zadržená kvinta e-h, trvající po dobu jeden a půl řádku.

V dílech často nalezneme sestupy chromatické i diatonické

Traumgesicht, op. 62.

The image shows two staves of a piano score for 'Traumgesicht, op. 62'. The music is in D major. The left hand features a prominent descending chromatic line in the bass register, starting on a low G and moving down stepwise. The right hand plays chords and simple melodic lines. Dynamics include 'cresc.' and 'dim.'. Pedal markings 'Ped.' are present under the left hand.

V levé ruce pozorujeme postupné sestupování basu.

Kobold, op. 72.

The image shows two staves of a piano score for 'Kobold, op. 72'. The music is in B-flat major. The left hand has a descending bass line with some chromaticism. The right hand plays chords and a melodic line. Dynamics include 'dim.' and 'pp'. Pedal markings 'Ped.' are present. Fingerings are indicated with numbers 1, 2, 3, and 5.

Opět se objevuje sestup levé ruky pod vrchním držným tónem.

Hra s rytmem a melodií

Sylphide op. 62.

The image shows two staves of a piano score for 'Sylphide op. 62'. The music is in D major. The left hand plays a rhythmic accompaniment with eighth and sixteenth notes. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. Dynamics include 'cresc.', 'f', and 'p'. Tempo markings 'Tempo I.' and 'sempre' are present. Pedal markings 'Ped.' are present. Fingerings are indicated with numbers 1, 2, 3, 5, and 8.

V ukázce jde melodie pravé a levé ruky střídavě od sebe a k sobě. Rytmus hravý, střídání osmin a šestnáctin.

Heiwärts, op. 62.

47. Allegro giocoso alla marcia.

p

p sempre

cresc. poco a poco

V levé ruce znějící synkopický rytmus. Nad ním v pravé ruce melodický motiv opakující se v různých rytmických variacích. Čtyřtaktový motiv znějící v ukázce čtyřikrát v různých obměnách.

Stejná melodie v obou rukou

Aus jungen Tagen, op. 65.

cresc.

ff

Grossmutter's Menuet, op. 68.

The image displays five systems of musical notation for 'Grossmutter's Menuet, op. 68'. Each system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The music is written in G major (one sharp) and 3/4 time. The first system begins with a piano (*pp*) dynamic. The second system includes fingering numbers (1, 4, 2, 5) under the notes. The third system continues with similar fingering. The fourth system features the instruction 'un poco stretto' and a forte (*f*) dynamic. The fifth system concludes with 'un poco rit.' and a fermata over the final note.

Obě ruce hrají unisono, přesto můžeme říci, že se jedná o posluchačsky zajímavé dílo. Dokazuje to skladatelskou vynalézavost a umění miniatury.

Scherzo, op. 54.

The image shows two systems of musical notation for 'Scherzo, op. 54'. The first system is in bass clef and features a complex rhythmic pattern with a forte (*ff*) dynamic and the instruction 'Ped.' (pedal). The second system is in treble clef and includes the instruction 'p dolce' (piano dolce) and 'dim.' (diminuendo). Both systems include fingering numbers and a first ending bracket.

V této ukázce přebírá hlavní motiv střídavě pravá a levá ruka. Hra s motivem.

Vedení hlasu v souběžných zakázaných kvintách

Norwegischer Bauernmarsch op. 54.

The image shows a musical score for 'Norwegischer Bauernmarsch op. 54'. It features a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The left hand (bass clef) plays a series of parallel fifths, with notes marked 'Red.' (Reduction) and '3' (triplets). The right hand (treble clef) plays a melody with slurs. Dynamics include 'dimin.', 'sempre', and 'ppp'.

Es war einmal op. 71.

The image shows a musical score for 'Es war einmal op. 71'. It features a grand staff with a bass clef on the upper staff and a treble clef on the lower staff. The left hand (bass clef) plays a series of parallel fifths, with notes marked 'p.' (piano) and 'una corda'. The right hand (treble clef) plays a melody with slurs and fingerings. Dynamics include 'pp', 'cresc.', and 'piu cresc.'. The score also includes 'tre corde' at the bottom.

V obou příkladech vidíme v levé ruce postupy v paralelních kvintách.

Posun melodie o malou tercii

Vaterländisches Lied, op. 12.

8. *Maestoso.*
m. d.
ff
m. s.
m. d.
m. s.
m. d.
m. s.
m. d.
m. s.

Vidíme, původní motiv začínající na es se posouvá o malou tercii nahoru.

In der Heimat, op. 43.

19. *Poco andante.*
p *la melodia ben tenuta*
pp

Opět posunutí motivu, tentokrát o malou tercii dolů. Další pokračování je již variováno.

Využití lidových tanců

Uvádíme ukázky užití hallingu v rychlém 2/4 rytmu. Dalším tancem je springtanz v rytmu 3/4. A na závěr také 6/8 gangar.

Halling, op. 38.

Allegro marcato.

12. *mf*

This musical score shows two systems of piano accompaniment for a piece titled 'Halling, op. 38'. The first system is numbered '12.' and features a tempo marking 'Allegro marcato.' and a dynamic marking '*mf*'. The music is in 2/4 time and consists of two staves (treble and bass clef). The first staff contains a melodic line with eighth-note patterns and some triplets. The second staff provides a rhythmic accompaniment with chords and eighth-note figures. The second system continues the piece with similar rhythmic patterns.

Halling, op. 71.

Allegro molto.

Allegro moderato e marcato.

64. *ff*

pp

segue

This musical score shows two systems of piano accompaniment for a piece titled 'Halling, op. 71'. The first system is numbered '64.' and features a tempo marking 'Allegro molto.' and a dynamic marking '*ff*'. The second system is numbered '65.' and features a tempo marking 'Allegro moderato e marcato.' and a dynamic marking '*pp*'. The music is in 2/4 time and consists of two staves. The first staff contains a melodic line with eighth-note patterns and some triplets. The second staff provides a rhythmic accompaniment with chords and eighth-note figures. The word 'segue' is written at the end of the first system.

Norwegischer Bauernmarsch op. 54. – gangar

Allegretto marcato.

31. *ff*

This musical score shows two systems of piano accompaniment for a piece titled 'Norwegischer Bauernmarsch op. 54. – gangar'. The first system is numbered '31.' and features a tempo marking 'Allegretto marcato.' and a dynamic marking '*ff*'. The music is in 6/8 time and consists of two staves. The first staff contains a melodic line with eighth-note patterns and some triplets. The second staff provides a rhythmic accompaniment with chords and eighth-note figures. The second system continues the piece with similar rhythmic patterns.

Springtanz, op. 47.

64
Springtanz.
Danse norvégienne. — Norwegian dance.
Springdans.
Allegro vivace.
28.
p
pp
mf
Edvard Grieg

Springtanz, op. 38.

Allegro giocoso.
13.
p leggiero
p
Edvard Grieg

I jako mnoho jiných skladatelů nechává se Grieg inspirovat dobovým využitím valčíku a walzu

Walzer, op. 12.

Allegro moderato.
2.
p
Edvard Grieg

Walzer, op. 38.

Poco Allegro.
15.
p
Edvard Grieg

Časté střídání nálad (skokové) a postup melodie ze 7. tónického stupně na 5.

Zug der Zwerge op. 54, strana 1.

74

Zug der Zwerge.
Marche des nains. — March of the dwarfs.
Trolldtog.

Allegro moderato.

32. *pp* *staccato*

sempre pp *staccato*

una corda *staccato* *tre corde*

poco *cresc. poco*

Edition Peters. 8800

Vidíme v této první části skladby rázný, rychlý rytmus a hravé ladění. Levá ruka udržuje stálé tempo udávající osminami, které evokuje opravdový pochod. Nad ní slyšíme zajímavé chromatické i diatonické sestupy tónů pravé ruky.

The image shows a page of musical notation for the piece 'Zug der Zwerge op. 54. strana 3.' It consists of five systems of piano accompaniment. Each system has a treble and bass clef staff. The first system begins with a dynamic marking of 'p cantabile'. The notation includes various melodic lines, often with slurs, and harmonic accompaniment. There are several instances of ascending and descending melodic lines, particularly in the right hand, which are highlighted by the text as examples of specific melodic progressions. The overall style is characteristic of 19th-century piano music.

Proměna nálady ve střední části je patrná již z označení *cantabile*. V levé ruce nyní půlové noty a nad nimi zpívá práva ruka melodii. Na druhém řádku, ve třetím taktu vidíme ukázkou častého užití postupu melodie ze 7. stupně, v našem případě tónu cis, na pátý stupeň dané tóniny, zde k tónu a.

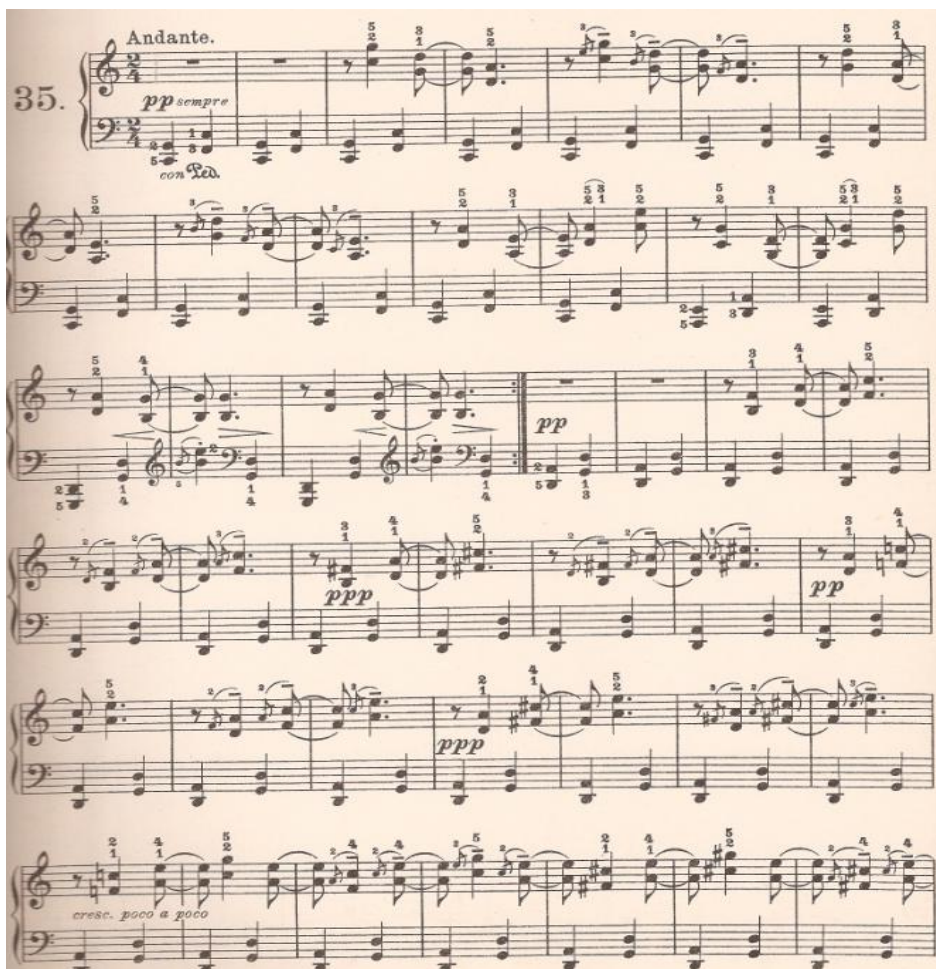
Scherzo, op. 54.

Stejně tak se proměňuje skokově nálada a rytmus v Scherzu.

Prvky impresionismu

Glockengeläute, op. 54.

Jedná se v podstatě o sled řazených kvint. Nenajdeme zde žádnou výraznou melodii, jde tu spíše o souzvuk tónů. V první části nejprve znějící kvinta c-g a do ní se přidávají kvinty další f-c, v pravé ruce pak g-d, d-a, přírazově

tu zazní také tóny e, h. Rytmus vystihující dunění zvonů, slévající se tóny. Celá skladba pokračuje ve stejném duchu. Vidíme, že Edvard Grieg byl opravdu malířem nálad.

U Edvarda Griega se objevuje i opakované využití podobných melodických motivů. Zde uvádíme příklad nevycházející z Lyrických kusů. Srovnání obdobného motivu v Sonátě pro klavír e-moll a v jedné části klavírní úpravy ze suity Peer Gynt.

Sonáta e-moll, op. 7.

In der Halle der Bergkönigs

Obměna melodie v pravé ruce.

Velice důležitá je u Griega harmonická složka. Mnohdy ráz skladby promění přidáním doprovod k obdobné, opakující se melodii. Nacházíme též časté užívání formy ABA. Někdy i rozšířené formy ABABA, přičemž jednotlivé části, tedy A a B, mají rozdílné, obvykle kontrastní ladění.

Jak jsme již naznačili, zrcadlí se v těchto 66 číslech prožitky skladatelovy. Kouzelné obrázky z přírody, lidové pochody a tance, pestrá směs dojmů z dalekého severu.¹⁴⁵

Před přehledem klavírního díla uvádíme popis Griega jako klavíristy:

„Jeho klavírní hra okouzluje měkkostí a půvabem a je přitom naprosto osobitá. Hraje jako znamenitý skladatel, který zná dokonale klavír a není ani jeho samovládcem ani otrokem – ne jako cestující virtuos, který kromě toho také skládá. Přitom je jeho technika bez vady, vypěstěná a vykroužená.¹⁴⁶

¹⁴⁵POSADOVSKÁ, D., PAZDÍREK, D. *Podobizny nad klavírem*. 3. vyd. Praha : Supraphon, 1974. 112 s.

¹⁴⁶BACHTÍK, J. *Edvard Grieg (1843-1907)*. 2. vyd. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1957. 56 s.

3.3.1. Přehled klavírního díla¹⁴⁷:

- 4 klavírní skladby op. 1. věnováno Wenzelovi¹⁴⁸
- Poetické obrázky op. 3. věnováno příteli Benjaminu Feddersenovi, *I zde ovšem setkáváme se s čísly, na nichž patrně, že autoru při komponování napovídal tu Schumann (nejnápadněji v čís. 2. B dur se zajímavým návratem do hlavní věty), tam Chopin (čís. 4. A dur.)*¹⁴⁹
- Humoresky op. 6. věnované Richardu Nordraakovi, počátek roku 1865
- Klavírní sonáta e-moll op. 7.; napsána v Rungstedu, kde mu přítel Feddersen půjčil pro komponování domek
- Sonáta F-dur pro klavír na čtyři ruce op. 8., původně napsaná jako houslová sonáta
- Koncertní ouvertura Na podzim op. 11., zpracována pro dva klavíry, pro orchestr a jako čtyřruční úprava
- 1. sešit Lyrických kusů op. 12., 1867
- Čtyři symfonické kusy op. 14., pro klavír na čtyři ruce
- Klavírní koncert a-moll op. 16.
  - o napsáno v Söllerödu (Dánsko) na jaře a v létě roku 1867
  - o koncert má třívěté schéma (I. Allegro molto moderato, II. Adagio, III. Allegro marcato)
  - o poprvé zazní 3. 4. 1869 v Kodani v podání Edmunda Neuperta, Grieg na premiéře nebyl přítomen, v tu dobu setrval v Oslo
  - o v roce 1879 hraje Grieg sólový part koncertu v Lipsku v Gewandhausu, dále např.: 1883 v Holandku, 1885 v Kodani
  - o mezi další interprety koncertu za doby Griegovy patří: Raoul Pugno, Arthur de Greef, Eric Lie, Percy Grainger, Ferruccio Busoni, Tereza Carreño, Teresita Carreño-Tagliapietra
- 25 norských lidových písní a tanců op. 17., dílo inspirovalo vznik Griegových dalších děl – období písní „Tanec na salaši“ a „Veselý tanec“ najdeme v op. 63., op. 64.
- Obrázky z venkova op. 19., dílo je rozděleno na tři části: 1. Na horách, 2. Norský svatební průvod a 3. Z karnevalu

¹⁴⁷Jsou zde uvedena díla řazená chronologicky za sebou s případnými poznámkami týkajícími se jejich vzniku.

¹⁴⁸Více viz kapitola 2.2 Konzervatoř

¹⁴⁹FOERSTER, J. B. *Edvard Hagerup Grieg*. 1. vyd. Praha : Nakladatel FR. A. URBÁNEK, 1890. 48 s.

- Sigurd Křižák op. 22., zpracováno také v úpravě pro klavír na čtyři ruce a ve sborové úpravě, 1869 Oslo
- Peer Gynt op. 23., zpracováno v úpravě pro klavír na dvě i na čtyři ruce, původem se jedná o orchestrální suitu, 1875
- Balada g-moll op. 24., jedná se o variace na norskou píseň, 1875 Bergen
- Čtyři listy do památníku op. 28., 1878
- Improvisace na dvě norské lidové písně op. 29.
- Dvě elegické melodie op. 34., zpracováno pro klavír na dvě a čtyři ruce i jako orchestrální úprava
- Norské tance op. 35., původně komponované ve čtyřruční úpravě, později zpracované pro orchestr; dílo obsahuje čtyři tance různého ladění; obdobné zpracování národních tanců najdeme u Brahmsa – Uherské tance a Dvořáka – Slovanské tance, 1880
- Kolem roku 1880 se Griegova díla stávají uznávanými i v cizině. Velkou zásluhu na tomto nese nakladatelství Peters, ve kterém vyšla skoro všechna Griegova díla.
- 1882 začíná Edvard Grieg psát 2. klavírní koncert h-moll, který ale nedokončil.
- Waltz Caprices op. 37. pro klavír na čtyři ruce, později Grieg přepracoval pro klavír na dvě ruce, 1883
- 2. sešit Lyrických kusů op. 38.
- Z časů Holbergových op. 40. – původně pro klavír, později přepracovává i do orchestrální úpravy, 1884
  - o Suita byla psána na žádost, její provedení se uskutečnilo za Griegova dirigování při odhalení Holbergova¹⁵⁰ pomníku.
- Bergliot op. 42., komponováno v úpravě pro orchestr i klavír
- 3. sešit Lyrických kusů op. 38., 1886
- 4. sešit Lyrických kusů op. 47., 1888
- Olav Trygvason 3 scény op. 50.; původně se jednalo o plán k opeře, která zůstala nedokončená¹⁵¹; v úpravě pro orchestr i klavír, 1888 Troidhaugen
- Variace na norskou píseň pro dva klavíry op. 51., také v úpravě pro orchestr, 1890
- Dvě melodie pro smyčcový orchestr op. 53., upraveno pro klavír, 1891
- 5. sešit Lyrických kusů op. 54., některé upraveny také pro orchestr, 1891

¹⁵⁰Ludvig Holberg norský básník žijící mezi lety 1684-1754, často svou tvorbou řazený k dánské literatuře. Roku 1884 se slavilo dvousté výročí básníkova narození.

¹⁵¹Viz kapitola 2.4 Oslo a Lisztovo uznání

- Tři orchestrální kusy ze Sigurda Jorsalfara op. 56., v úpravě pro orchestr, klavír na dvě i čtyři ruce, 1892
- 6. sešit Lyrických kusů op. 57., 1893
- 7. sešit Lyrických kusů op. 62., 1895
- Dvě norské melodie op. 63., v úpravě pro smyčce, klavír na dvě i čtyři ruce, 1896
- Symfonické tance op. 64., v úpravě pro orchestr a pro klavír na čtyři ruce
- 8. sešit Lyrických kusů op. 65., 1896
- 9. sešit Lyrických kusů op. 68., 1898
- 10. sešit Lyrických kusů op. 71., 1901 Troidhaugen
- Slaater op. 72.¹⁵², 1903
- Nálady op. 73., 1905
- Díla bez opusových čísel a díla z pozůstalosti:
  - o Larvikspolka, 1858
  - o Tři klavírní kusy, 1859
  - o Devět dětských kusů, 1859
  - o 23 malých klavírních kusů¹⁵³, 1859
  - o Tři klavírní kusy, 1860
  - o Agitato, 1865 Kodaň
  - o Smuteční pochod a-moll na paměť Nordraaka, v úpravě pro klavír i pro orchestr, 1866
  - o Úprava čtyř klavírních sonát W. A. Mozarta pro dva klavíry (Sonáta F-dur, C-dur, G-dur, c-moll)
  - o Šest melodií z norských hor pro klavír na dvě ruce
  - o Skizy ke klavírnímu koncertu h-moll
  - o Další: Lístek do památníku, Melodie, Tanec

---

¹⁵²Viz kapitola 3.1.2 Přímý kontakt s lidovou hudbou

¹⁵³Obsahuje výše zmiňované Tři klavírní kusy a Devět dětských kusů z roku 1859.

4. Závěr

Edvarda Hagerupa Griega považujeme za významného představitele norské národní hudby vycházejícího z lidových kořenů. Skladatel se setkával s venkovskými hráči na lidové hardangerské housle a s dalšími lidmi, kteří norskou lidovou hudbu žili. Zasloužil se o povznesení kulturního života v Oslo a celém Norsku a za rozšíření norské hudby do celého světa. Všude byl upřímně vítán hlavně jako dirigent, ale také i jako klavírista a korepetitor své ženy, která interpretovala jeho písně. Jako osobnost byl bojovníkem, svobodným a hrdým Norem žijícím pro hudbu a svou vlast.

Na skladatelský vývoj měla v první řadě vliv Lipská konzervatoř a základy kompozice, které se Grieg v hodinách naučil. Především však to bylo setkání s hudebníky žijícími norskou lidovou hudbou, co určilo směr Griegovy skladatelské činnosti. Spolupráce s Richardem Nordraakem přelévajícím do okolí obrovské nadšení pro lidovou tvorbu, výlety s Ole Bullem, který učil Griega vnímat a zhudebňovat dojmy z norské přírody. V neposlední řadě to byl Liszt podporující a povzbuzující skladatele v jeho činnosti. Také bez dobrého vydavatele by se těžko rozšířila Griegova tvorba. Důležitou tedy zůstává spolupráce s nakladatelstvím Peters a přátelské kontakty s Dr. Abrahamem.

Skladatel Edvard Grieg se projevuje jako lyrik, mistr malých forem. Umělec malující nálady a pocity. Hudebník předznamenávající nastupující proud impresionismu. Dovede se inspirovat lidovou tvorbou, nebojí se nových prvků v harmonii. Díla prostupuje výrazná melodie, humor a fantazie.

I v současné době žije Griegova v povědomí norského národa. Je pořádána řada soutěží a festivalů s Griegovými skladbami, či alespoň pod Griegovým jménem. Dodnes zůstávají nejznámější Griegovy Lyrické kusy, orchestrální suita Peer Gynt a Klavírní koncert a-moll.

5. Seznam notových ukázek

1. Arrieta, op. 12., str. 30
2. Norwegisch, op. 12., str. 30
3. Abend im Hochgebirge, op. 68., str. 31
4. Traumgesicht, op. 62., str. 31
5. Kobold, op. 72., str. 31
6. Sylphide op. 62., str. 32
7. Heiwärts, op. 62., str. 32
8. Aus jungen Tagen, op. 65., str. 33
9. Grossmutter's Menuet op. 68., str. 33
10. Scherzo op. 54., str. 34
11. Norwegischer Bauernmarsch op. 54., str. 34
12. Es war einmal op. 71., str. 34
13. Vaterländisches Lied, op. 12., str. 35
14. In der Heimat, op. 43., str. 35
15. Halling, op. 38., str. 36
16. Halling. op. 71., str. 36
17. Norwegischer Bauernmarsch op. 54. – gangar, str. 36
18. Springtanz, op. 47., str. 37
19. Springtanz, op. 38., str. 37
20. Walzer, op. 12., str. 37
21. Walzer, op. 38., str. 37
22. Zug der Zwerge op. 54. strana 1., str. 38
23. Zug der Zwerge op. 54. strana 3., str. 39
24. Scherzo, op. 54., str. 40
25. Glockengeläute, op. 54., str. 40
26. Sonáta e-moll, op. 7., str. 41
27. In der Halle der Bergkönigs, str. 41

6. Bibliografie

6.1. Knihy

- ABRAHAM, G. *Stručné dějiny hudby*. Bratislava : Hudobné centrum, 2003. ISBN 80-88884-46-2.
- BACHTÍK, J. *Edvard Grieg (1843-1907)*. 2. vyd. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1957.
- BARVÍK, M. *Sto slavných skladatelů*. 1. vyd. Praha : PRÁCE, 1963. 187 s.
- ČERNUŠÁK, G. *Pazdírkvův hudební slovník naučný. I. Část věcná*. Brno : 1929.
- FIALA, V. *Trojzvuk*. 1. vyd. Praha : Fr. Borový, 1945. 131 s.
- FOERSTER, J. B. *Edvard Hagerup Grieg*. 1. vyd. Praha : Nakladatel FR. A. URBÁNEK, 1890. 48 s.
- GRIEG, E. *Lyrische Stücke*. Leipzig : C. F. Peters, 1902.
- GRIEG, E. *Edvard Grieg: Verzeichnis seiner Werke mit Einleitung: Mein erster Erfolg*. Leipzig : C. F. Peters, 71 s.
- HORKAY, T. Klavír v 19. století. In HRČKOVÁ, N. *Dějiny hudby V.: Hudba 19. století*. Bratislava : IKAR, 2010, s. 303-333.
- HRČKOVÁ, N. Jaro národů: malé a „ujařmené“ země. In HRČKOVÁ, N. *Dějiny hudby V.: Hudba 19. století*. Bratislava : IKAR, 2010, s. 440-453.
- HUMPÁL, M., KADEČKOVÁ, H., PARENTE-ČAPKOVÁ, V. *Moderní skandinávské literatury 1870-2000*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2006. 470 s. ISBN 80-246-1174-0.
- NAVRÁTIL, M. *Dějiny hudby: přehled evropských dějin hudby*. 2. vyd., upr. a dopl. Olomouc : Votobia, 2003. 367 s. ISBN 80-722-0143-3.
- POSADOVSKÁ, D., PAZDÍREK, D. *Podobizny nad klavírem*. 3. vyd. Praha : Supraphon, 1974. 206 s.
- PRAŽÁK, P. *Světoví mistři hudby v naší vlasti*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1958. 192 s.
- ŘEZNIČEK, L. *Česká kultura a Edvard Grieg: Edvard Grieg og tsjekkisk kultur*. 2. opr. vyd. Oslo : Biblioscandia, 1993. ISBN 80-900-6775-1.
- SCHJELDERUP, G., NIEMAN, W. *Edvard Grieg*. Leipzig : C. F. PETERS, 201s.
- SCHONBERG, H. C. *Životy velkých skladatelů: Od Monteverdiho ke klasikům 20. století*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha : BB/art, 2006. 695 s. ISBN 80-734-1905-X.
- SMOLKA, J. a kol. *Malá encyklopedie hudby*. 1. vyd. Praha : Supraphon, 1983.
- STEIN, R. H. *Grieg*. 3. a 4. vyd. Berlin : Schuster a Loeffler, 1922. 235 s.
- ŠAFARÍK, J. *Dějiny hudby: přehled evropských dějin hudby*. 2. vyd., upr. a dopl. Ve Věrovanech : Jan Piszkiwicz, 2006. 359 s. ISBN 80-867-6816-3.
- TOMASZEWSKI, M. Na téma „romantická píseň“. In HRČKOVÁ, N. *Dějiny hudby V.: Hudba 19. století*. Bratislava : IKAR, 2010, s. 280-302.
- TOMASZEWSKI, M. Svěřoval se jen klavíru: Fryderyk Chopin. In HRČKOVÁ, N. *Dějiny hudby V.: Hudba 19. století*. Bratislava : IKAR, 2010, s. 122-147.
- WENIG, J. *Byli v Praze*. 3. vyd. Praha : Supraphon, 1980. 204 s.

6.2. Časopisy

- HOFFER, E. *Dalibor: hudební listy*, 1903, roč. 25, č. 11–13.
- MÁLEK, J. *Z pražského pobytu Griegova* - feuilleton. *Dalibor: hudební list*, 1903, roč. 25, č. 16-17, s. 117-118, 133, 140-141
- URBÁNEK, M. *Grieg do Prahy* – feuilleton. *Dalibor: hudební listy*. 1903, roč. 25, č. 11–13, s. 90–91.

6.3. Ostatní

- MACHÁČKOVÁ, Z. *Edvard Grieg – popularita skladatele v českém prostředí v období jeho pražských koncertů* [online]. 2010, 58 s. [cit. 10. června 2012]. Dostupné na World Wide Web: http://is.muni.cz/th/215993/ff_b/.
- Archiv Bergenské knihovny dostupný z <http://bergenbibliotek.no/digitale-samlinger/grieg>.
- Stránky Griegova festivalu v Bergenu dostupné z <http://www.griegfestival.no>.
- Stránky Griegovy organizace v Oslo dostupné z <http://oslogriegselskap.no/oslogriegsociety.html>.

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce
Evidenční list**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				